

ANALYSE VAN DE DOSSIERS

Aan elk van de grootste pensioendiensten is een afdeling gewijd: de Rijksdienst voor Pensioenen, de Administratie der Pensioenen, het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen en de Directie voor de pensioenen van de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven

Voor de Rijksdienst voor Pensioenen is een onderscheid gemaakt tussen de toekenningsdiensten en de betalingsdiensten.

De commentaren en de opmerkingen in verband met de kleinere pensioendiensten zijn gegroepeerd in één afdeling.

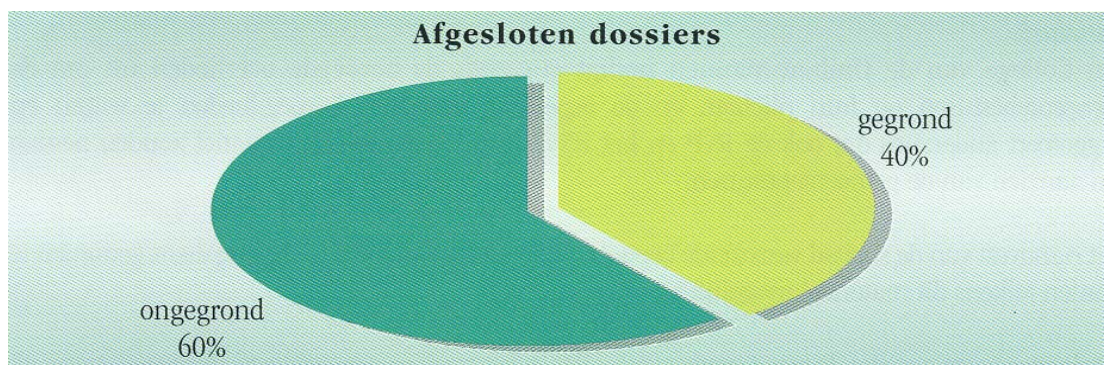
Enkel de meest opmerkelijke dossiers worden besproken: dossiers die aanleiding geven tot specifieke commentaren en enkele typegevallen die een illustratie zijn van de resultaten die de Ombudsdienst Pensioenen bereikt. Soms worden meerdere dossiers samen besproken omdat zij betrekking hebben op dezelfde problematiek.

Wanneer verschillende pensioendiensten bij een zelfde klacht of problematiek betrokken zijn dan is de bespreking hiervan slechts in één van de afdelingen terug te vinden. In de andere afdelingen wordt hiernaar verwezen.

De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de toekenningsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

De rol van de gemeentebesturen bij de indiening van een pensioenaanvraag – 1

Dossier 154

De feiten

De klaagster heeft zich verschillende opeenvolgende keren bij het gemeentebestuur van haar verblijfplaats aangeboden om een pensioenaanvraag in te dienen. Telkens heeft de gemeenteambtenaar geweigerd haar aanvraag te ontvangen omdat zij zich naar zijn mening te vroeg aanbod. Hij raadde haar aan om het volgend jaar terug te komen.

Zij wachtte uiteindelijk een jaar om een aanvraag in te dienen. Het resultaat is dat zij een jaar pensioen verliest en dat daarenboven, als gevolg van de pensioenhervorming, haar pensioen in 41sten berekend wordt terwijl de berekening in 40sten had kunnen gebeuren indien de gemeenteambtenaar haar eerste pensioenaanvraag had willen inschrijven. De pensioenregeling voor werknemers en die voor zelfstandigen bepalen immers dat het pensioen ten vroegste ingaat op de eerste van de maand die volgt op de aanvraag.

Bedenkingen

De gemeentebesturen zijn ertoe gehouden alle pensioenaanvragen in ontvangst te nemen. De pensioendiensten (RVP en RSVZ) beslissen over de ontvankelijkheid van de aanvraag.

De Ombudsdienst Pensioenen kan in een dergelijk geval niets doen vermits er geen enkel materieel bewijs voor handen is dat de betrokkene werkelijk een pensioenaanvraag heeft willen indienen. De regelgeving bepaalt trouwens dat het register van de pensioenaanvragen dat door de gemeentebesturen moet bijgehouden worden het enige bewijs vormt voor de indiening van een pensioenaanvraag.

Conclusie

Het College van de Oudsbmnnen nodigt enerzijds de bevoegde overheden uit om de gemeentebesturen op hun plichten en de beperking van hun bevoegdheden te wijzen en suggereert anderzijds dat ook de RVP en het RSVZ in dit verband een initiatief zouden nemen ten aanzien van de gemeentebesturen.

Het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt dat er ambtshalve een beslissing dient genomen te worden telkens dit materieel mogelijk is.

Dit dossier toont aan dat de pensioendiensten alles in het werk moeten stellen om zo snel mogelijk deze ambtshalve beslissing op de pensioenleeftijd mogelijk te maken.

De rol van de gemeentebesturen bij de indiening van een pensioenaanvraag - 2

Dossiers 168 en 275

De feiten

Twee andere klagers beklagen zich over het feit dat zij een jaar pensioen verloren hebben omdat hun gemeentebestuur hen niet tijdig verwittigd heeft dat het pensioen moest aangevraagd worden.

Conclusie

Er rust geen wettelijke of reglementaire verplichting op de gemeentebesturen om hun inwoners uit te nodigen om hun pensioen aan te vragen. Wij weten evenwel dat er gemeentebesturen bestaan die spontaan deze goede gewoonte aangenomen hebben.

Ook deze dossiers tonen aan dat er zo snel mogelijk werk moet gemaakt worden van de ambtshalve pensioenbeslissing. In afwachting zijn informatieacties aangewezen.

Rust- en overlevingspensioen – Ingangsdatum – Inbreuk op de principes van behoorlijk bestuur - Beperkte doeltreffendheid van het Handvest van de sociaal verzekerde

Dossier 239

De feiten

Op 1 juli 1999 meldt de betrokkene het overlijden van haar echtgenoot in de maand juni. Zelf werd zij 61 jaar in juni 1999. De RVP onderzoekt ambtshalve het recht op rust- en overlevingspensioen.

In oktober heeft betrokkene nog steeds geen nieuws gekregen van de RVP en neemt zelf contact op. Op dat ogenblik vraagt men haar zich zo spoedig mogelijk aan te bieden om haar dossier in orde te brengen. De informatie die haar 's anderendaags bij haar bezoek aan de RVP wordt meegedeeld lijkt haar onvolledig en zij neemt dan ook contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

De twee echtgenoten hadden reeds vroeger van de RVP een beslissing betreffende hun rustpensioen ontvangen, respectievelijk in 1995 en 1998. Het ene rustpensioen was niet betaalbaar omwille van het genot van een ziekte- en invaliditeitsuitkering, het andere omwille van een werkloosheidsuitkering.

Het was bijgevolg redelijk eenvoudig om een beslissing te treffen over de rechten op het rust- en overlevingspensioen. Nochtans werd de beslissing slechts genomen op 3 november voor het rustpensioen en op 29 november voor het overlevingspensioen. Dit laatste dossier was geblokkeerd door problemen bij de elektronische archivering.

Hoewel de betrokkene sedert 1 juli 1999 geen werkloosheidsvergoeding meer geniet, wordt het rustpensioen niet onmiddellijk in betaling gesteld maar vraagt de RVP nodeloos aan betrokkene te verzaken aan haar werkloosheidsuitkering.

Het College stelt tevens vast dat in de beslissing van de RVP het overlevingspensioen ingaat op 1 juli 1999 terwijl het had kunnen ingaan op 1 juni 1999, eerste dag van de maand van overlijden van de echtgenoot.¹

Naar aanleiding van onze tussenkomst bevestigt de RVP dat zowel het rust- als het overlevingspensioen konden ingaan op 1 juni 1999. De RVP nodigt betrokkene op 2 februari 2000 uit de werkloosheidsuitkering van de maand juni 1999 te verzaken wat zij dan ook op 3 februari 2000 doet. Het verschil tussen het bruto maandbedrag van het pensioen (40.934 BEF) en het bruto maandbedrag van de werkloosheidsuitkering (13.312 BEF) bedraagt 27.622 BEF.

Conclusie

Het College stelt vast, rekening houdend met de verschillende elementen uit het dossier, dat de beslissing niet binnen een redelijke termijn werd genomen.

Er werden ook verschillende inbreuken op de beginselen van behoorlijk bestuur vastgesteld:

- alhoewel de RVP moest weten dat betrokkene geen recht meer had op werkloosheidsvergoeding vroeg zij betrokkene toch nog hieraan te verzaken;
- verzuim aan betrokkene te melden dat de beide pensioenen kunnen ingaan vanaf 1 juni 1999 indien zij verzaakt aan de werkloosheidsuitkering voor die maand;
- het niet naleven van de geest van artikel 10 § 3 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers.

Dit laatste vraagt enige verduidelijking. Het artikel 10 § 3 bepaalt:

“Wordt eveneens ambtshalve onderzocht het recht op rustpensioen van de werknemer die wegens het bereiken van de door de reglementering vooropgestelde leeftijdsgrens het recht op werkloosheids- of ziekte- en invaliditeitsuitkeringen verliest voor zover ten laatste tijdens de maand waarin die leeftijdsgrens werd bereikt, geen rechtsgeldige aanvraag werd ingediend.”

¹ Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, Art. 10 § 4, 2°, al. 2, a).

Het is duidelijk dat dit artikel tot doel heeft zo vlug mogelijk de toestand te regelen van personen die een vervangingsinkomen genieten en vergeten een aanvraag om pensioen in te dienen.

In de geest van dit artikel zou de betrokkene die een aanvraag om rustpensioen heeft ingediend op 10 augustus 1998 (niet betaalbaarstelling beslist op 23 november 1998 – zeer vlug) zich niet meer moeten aanbieden hebben bij de RVP omwille van het ambtshalve onderzoek van het rustpensioen met ingangsdatum 1 juli 1999.

Er dient te worden opgemerkt dat de betrokkene zonder inkomen was van 1 juli 1999 tot 22 december 1999. Op die datum werden achterstallige betalingen voor het rustpensioen uitgevoerd voor een bruto bedrag van 152.843 BEF.

Eind januari 2000 werden de achterstallige betalingen voor het overlevingspensioen uitgevoerd voor een bruto bedrag van 108.223 BEF.

Hoewel de regels van het Handvest van de sociaal verzekerde volledig werden gerespecteerd blijkt uit dit dossier dat het Handvest niet in alle gevallen het gewenste resultaat heeft.

Beperking van de loopbaan tot de éénheid

De Ombudsdienst Pensioenen ontving verschillende klachten betreffende de beperking van de loopbaan tot de éénheid bij de toekenning van het pensioen.

Algemeen principe

In de pensioenregeling voor werknemers en zelfstandigen wordt de beperking tot de éénheid bij voorrang toegepast op de homogene loopbaan: het pensioen mag slechts toegekend worden voor maximaal het aantal jaren dat overeenstemt met de noemer van de loopbaanbreuk.

Indien de werkelijke beroepsloopbaan meer jaren omvat worden voor de berekening van het pensioen enkel deze jaren weerhouden die het grootste voordeel opleveren.

De beperking tot de éénheid van loopbaan wordt ook toegepast in geval van een gemengde loopbaan.

Dit principe regelt de samenloop van pensioenen van dezelfde aard in verschillende stelsels: rustpensioenen onderling enerzijds, overlevingspensioenen onderling anderzijds.

Wanneer een persoon een rustpensioen in de werknemersregeling kan genieten en een rustpensioen of een als zodanig geldend voordeel in één of meerdere andere stelsels, met uitsluiting van het stelsel der zelfstandigen, en het totaal van de tellers van de loopbaanbreuken in de verschillende stelsels is groter dan de éénheid, wordt het werknemerspensioen verminderd met zoveel jaren als nodig om het totaal aantal jaren te herleiden tot de éénheid.¹

¹ Koninklijk besluit nummer 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 10 bis

Onder ander stelsel verstaat men elk ander Belgisch stelsel inzake rust- of overlevingspensioenen en elk ander gelijkaardig buitenlands stelsel of een stelsel toepasselijk op het personeel van de instellingen van internationaal publiek recht.

Een zelfde vermindering wordt toegepast indien een langstlevende echtgeno(o)t(e) het genot heeft van een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers en in één of meerdere andere stelsels.

Hetzelfde principe wordt ook toegepast wanneer een zelfstandige een rust- of overlevingspensioen kan genieten in het stelsel der zelfstandigen en een pensioen van dezelfde aard in een stelsel van de werknemers of in een ander stelsel.¹

In sommige gevallen, die wij hier niet verder bespreken, wordt dit principe afgezwakt.

De breuk die de belangrijkheid van elk pensioen uitdrukt stemt overeen met de verhouding tussen de duur van de aanneembare periodes en het maximum aantal jaren dat in aanmerking kan komen voor een volledig pensioen. Het volgende voorbeeld zal dit verder verduidelijken.

Een rustpensioen in de openbare sector wordt in het algemeen beperkt tot $\frac{3}{4}$ van de refertewedde.

Het maximumpensioen berekend in 60sten wordt dus bereikt na 45 jaar dienst ($60 \times \frac{3}{4} = 45$). Voor een tewerkstelling van 30 jaar stemt het rustpensioen overeen met $\frac{30}{45}$ van een volledige loopbaan.

Indien het pensioen berekend wordt in 50sten wordt het maximum bereikt na 37,5 jaar ($50 \times \frac{3}{4} = 37,5$). Voor een tewerkstelling van 30 jaar stemt het rustpensioen overeen met $\frac{30}{37,5}$ van een volledige loopbaan.

De vermindering wordt al volgt toegepast:

Stap 1

Alle loopbaanbreuken worden op dezelfde noemer gebracht, met name de noemer van de loopbaanbreuk als werknemer of zelfstandige.

Stap 2

Deze breuken worden opgeteld.

Stap 3

De teller van deze som wordt verminderd met de noemer van de loopbaanbreuk als werknemer of zelfstandige.

Stap 4

Het aantal weg te laten jaren is gelijk aan dit verschil. In de regeling voor werknemers wordt het verschil afgerond naar de lagere eenheid. In de regeling der zelfstandigen daarentegen gebeurt deze afronding niet.

Voorbeeld:

Een gepensioneerde in de openbare sector heeft een loopbaanbreuk van $\frac{30}{37,5}$. Als werknemer heeft hij een loopbaanbreuk van $\frac{15}{45}$.

¹ Koninklijk besluit nummer 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor zelfstandigen, artikel 19.

Stap 1 $30/37,5 = 36/45$
 Stap 2 $36/45 + 15/45 = 51/45$
 Stap 3 $51 - 45 = 6$
 Stap 4 Aantal weg te laten jaren: 6. De loopbaanbreuk als werknemer wordt teruggebracht tot $15/45 - 6/45 = 9/45$. Hierbij worden de minst voordelige jaren weggelaten.

Analyse van de dossiers

Dossiers betreffende een homogene loopbaan als werknemer

Dossier 234

Betrokkene geniet een rustpensioen als werknemer. Hij klaagt zich over het pensioenbedrag dat volgens hem te laag is in vergelijking met de erkende beroepsloopbaan.

Hij werkte 50 jaar als arbeider van 1946 tot 1995. Van deze 50 jaar werden enkel de 45 voordeligste jaren in aanmerking genomen voor de berekening van zijn pensioen.

Hij geniet dus een pensioen voor een volledige loopbaan (45/45).

Dossier 323

Betrokkene geniet een rustpensioen als ondergrondse mijnwerker voor een volledige loopbaan. Voor ondergrondse mijnwerkers stemt een volledige loopbaan overeen met 30/30.

Hij werkte tevens 4 jaren als vrijwilliger bij het Ministerie van Landsverdediging. Deze jaren die berekend worden in 45sten en minder voordelig zijn dan jaren als ondergrondse mijnwerker werden niet in aanmerking genomen voor de berekening van zijn rustpensioen omdat hij reeds een volledig pensioen als mijnwerker geniet.

Dossiers betreffende een gemengde loopbaan van werknemer en zelfstandige

Dossier 23

Betrokkene heeft een gemengde loopbaan als werknemer en zelfstandige. Hij klaagt zich over het lage pensioenbedrag dat hij geniet in verhouding tot zijn beroepsloopbaan.

Zijn loopbaan werd vastgesteld op basis van 26 jaren als werknemer en 21 jaren als zelfstandige of 47 jaren in het totaal.

Daar het totaal van de loopbaanbreuken ($26/45 + 21/45 = 47/45$) de éénheid overschrijdt (45/45), werd de loopbaan van zelfstandige met twee jaar verminderd. De loopbaanbreuk in de regeling van zelfstandige werd dus beperkt tot 19/45.

Dossiers betreffende een gemengde loopbaan als werknemer en ambtenaar

Dossier 155

Betrokkene heeft 7 jaar als werknemer gewerkt. Hij geniet twee overheidspensioenen. Het eerste werd berekend in 50sten. Na omzetting in 45sten is de loopbaanbreuk gelijk aan 40,59/45. Het tweede pensioen is berekend in 60sten. Na omzetting is de loopbaanbreuk 5,91/45.

Hij klaagt er zich over dat zijn rustpensioen als werknemer geweigerd werd met toepassing van het principe van éénheid van loopbaan.

De som van de loopbaanbreuken in de openbare sector is gelijk aan 46,5/45 en is dus hoger dan de éénheid (45/45).

Bijgevolg kan het rustpensioen als werknemer niet worden toegekend.

Dossier 204

Betrokkene werkte van 1953 tot 1985 bij de stad Charleroi en geniet hiervoor een pensioen. Voor een bijambt als bibliothecaris geniet hij een pensioen bij het Ministerie van Financiën.

Hij werkte van 1946 tot 1953 als werknemer waarvoor het pensioen hem werd geweigerd. Hij ontvangt enkel de ouderdomsrente.

De som van de loopbaanbreuken van het hoofdamt en van het bijambt is hoger dan de éénheid. Het niet toekennen van het werknemerspensioen is dan ook conform de bepalingen van artikel 10 bis dat de éénheid van loopbaan regelt.

Dossier 207

Betrokkene heeft een pensioen in de openbare sector en een pensioen in de werknemerssector en beklagt zich erover dat voor de berekening van het werknemerspensioen 14 jaren uit zijn beroepsloopbaan niet in aanmerking genomen zijn.

Het pensioen in de openbare sector stemt overeen met 33 jaren in het onderwijs, berekend in 55sten, en 3 jaren berekend in 60sten.

Het maximumpensioen berekend in 55sten wordt bekomen na 41,25 jaren aanneembare diensten ($55 \times \frac{3}{4}$) en dit berekend in 60sten na 45 jaren aanneembare diensten.

De belangrijkheidsbreuk van het pensioen in de openbare sector is gelijk aan 39/45 en werd als volgt vastgesteld:

$$33/41,25 = 36/45$$

$$36/45 + 3/45 = 39/45$$

Bijgevolg kunnen van de 20 jaren als werknemer slechts de 6 voordeligste jaren in aanmerking genomen worden voor de berekening van het werknemerspensioen.

Dossier betreffende een gemengde loopbaan van werknemer en gemeentemandataris

Dossier 532

Betrokkene genoot een pensioen werknemer op basis van een volledige loopbaan (45/45) vanaf 01/01/1992.

Vanaf de toekenning van een pensioen als gemeentemandataris werd zijn werknemerspensioen verminderd met 9 jaar en dus op 36/45 gebracht.

Dossier betreffende gemengde loopbaan als werknemer en als aangeslotene bij de regeling voor de overzeese sociale zekerheid

Dossier 303

Betrokkene heeft een beroepsloopbaan van 45 jaren als werknemer.

De Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid kent een pensioen toe voor zijn tewerkstelling in Afrika voor de periode van 16/10/1957 tot 30/06/1960 en voor de periode van 01/04/1962 tot 31/03/1966 of in totaal 6,7 jaren.

De totale beroepsloopbaan omvat dus 51,7 jaren (45 + 6,7).

Door de beperking tot de éénheid van loopbaan wordt zijn werknemerspensioen verminderd met 6 jaren en gebracht op 39/45.

Conclusie en aanbeveling

In geen enkel van de hierboven vermelde dossiers stelden de Ombudsmannen voor de pensioenen een inbreuk op de wetgeving vast.

Telkens hebben de pensioendiensten de vermindering doorgevoerd met toepassing van de principes vermeld in de reglementering.

Niettemin wordt de beperking van de beroepsloopbaan tot de éénheid betwist door een niet te verwaarlozen aantal gepensioneerden. Het betreft hier betwistingen zowel aangaande het principe zelf als aangaande de concrete toepassing ervan die in een aantal gevallen ingewikkelde berekeningen vergt die moeilijk te begrijpen zijn door "niet-specialisten".

Zij die het principe zelf betwisten beschouwen de toegepaste vermindering als "diefstal" omdat de bijdragen betaald voor de weggelaten jaren definitief verloren zijn. Sommigen vragen dan ook de terugbetaling van de bijdragen, wat echter niet door de wet is voorzien.

Aan de verwachtingen van de andere klagers – het gaat hier om gepensioneerden die klagen over de manier waarop de vermindering toegepast werd in hun geval en twijfelen aan de gegrondheid ervan – is in het algemeen voldaan wanneer de Ombudsdienst hen een klare en duidelijke uitleg betreffende hun pensioenberekening verschaft. Het valt te betreuren dat de betrokken administraties deze lacune op het vlak van de informatie niet beter opvullen.

Het College stelt vast dat de toepassing niet dezelfde is in de regeling voor werknemers en zelfstandigen. Wanneer het aantal in mindering te brengen jaren niet gelijk is aan een geheel getal gebeurt er in de werknemersregeling een afronding tot de lagere eenheid¹. In de regeling voor de zelfstandigen wordt deze afronding niet toegepast². Het College heeft hiervoor geen enkele aanvaardbare verklaring gevonden en is van oordeel dat deze weliswaar kleine discriminatie tussen werknemers en zelfstandigen voor de toepassing van hetzelfde principe niet in redelijkheid verantwoord is.

Het beveelt dan ook aan dat deze discriminatie zou weggewerkt worden.

Verder stelt het College eveneens vast dat het principe van de éénheid van loopbaan ook toegepast wordt wanneer er samenloop is met een pensioen van de DOSZ. Hier stelt zich de vraag of dit verantwoord is voor zover het gaat om door deze dienst erkende loopbaanjaren op basis van vrijwillige bijdragebetaling. Op de werknemers in het buitenland die er voor gekozen hebben om zich niet te verzekeren of een vrijwillige verzekering in de privé-sector afgesloten hebben in plaats van bij de DOSZ wordt dit principe immers niet toegepast.

¹ Koninklijk besluit van 14 oktober 1983 tot uitvoering van artikel 10 bis van het koninklijk besluit nr 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 3, 2de lid.

² Koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust-en overlevingspensioen der zelfstandigen, artikel 60 § 1

Zonder tot een aanbeveling over te gaan wenst het College de aandacht te trekken op deze toestand die op zijn minst een schijn van discriminatie lijkt in te houden.

Eénheid van loopbaan - Pensioen ten laste van het "NATO-Provident Fund"

Dossier 200

De feiten

De betrokkene is werknemer geweest van 1949 tot begin februari 1968. Van 19 februari 1968 tot 31 maart 1999 heeft hij bij de NAVO gewerkt. Hij was niet aangesloten bij de pensioenregeling voor het personeel van de NAVO maar betaalde sinds de datum van zijn indiensttreding, 19 februari 1968, bijdragen aan het voorzorgsfonds van de NAVO, het "NATO-Provident Fund". Hij is gerechtigd op een uitkering ten laste van dit voorzorgsfonds.

Voor de toekenning van zijn rustpensioen als werknemer beschouwt de RVP deze uitkering als een pensioen dat in aanmerking moet genomen worden voor de toepassing van het principe van eenheid van loopbaan.

Uit de beroepsloopbaan als werknemer werden 14 jaren verwijderd zodat de weerhouden loopbaanbreuk beperkt werd tot 6/45.

Bedenkingen

Het vastbenoemd personeel van de NAVO verkreeg slechts op 1 juli 1974 een eigen pensioenregeling. Voordien konden zij aansluiten bij het genoemde Voorzorgsfonds. De vastbenoemde personeelsleden die op 19 juli 1974 in dienst waren konden vrij kiezen voor onderwerping of niet-onderwerping aan de pensioenregeling. De klager heeft destijds gekozen om niet in de pensioenregeling te stappen en verder bijdragen te betalen aan het Voorzorgsfonds.

De aangeslotenen bij het Voorzorgsfonds konden in de periode gelegen voor 1 juli 1974 bijdragen betalen om in de pensioenregeling voor werknemers een rustpensioen op te bouwen op voorwaarde dat zij hiervoor toelating hadden gekregen van de RVP. Dit wijst erop dat men er in die periode vanuit ging dat personeelsleden van de NAVO door de betaling van bijdragen aan het Voorzorgsfonds geen rustpensioen opbouwden.

Naar aanleiding van de invoering op 1 juli 1974 van een eigen pensioenregeling bij de NAVO werd de mogelijkheid om bijdragen te betalen voor het rustpensioen als werknemer geleidelijk afgebouwd. Dit wijst erop dat deze nieuwe regeling wel degelijk als een echte pensioenregeling werd beschouwd.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft dan ook aan de RVP gevraagd op welke basis het voordeel van het Voorzorgsfonds van de NAVO, dat in principe een private spaarregeling inhoudt, beschouwd werd als een rustpensioen of een als zodanig geldend voordeel in een andere regeling voor de toepassing van het principe van de éénheid van loopbaan.

Conclusie

Naar aanleiding van onze brief heeft de RVP ons meegedeeld dat hij zijn standpunt met betrekking tot de kwalificatie van de uitkeringen die voortvloeien uit de aansluiting bij het "NATO-Provident Fund" heeft herzien. De voordelen betaald uit de reserves van dit Voorzorgsfonds worden niet langer beschouwd als een pensioen of als een zodanig geldend voordeel.

De RVP heeft dan ook een verbeterende pensioenbeslissing genomen. Hierbij werd een loopbaanbreuk van 20/45 in aanmerking genomen en een pensioenbedrag van 130.304 BEF per jaar toegekend. De vorige beslissing hield rekening met een loopbaanbreuk van 6/45 en kende een pensioenbedrag van 39.654 BEF per jaar toe.

Het Handvest van de sociaal verzekerde¹ - Termijnen Vertraging in de uitbetaling veroorzaakt door reservering van achterstallige pensioenbedragen ten voordele van een OCMW

Dossier 489

De feiten

In dit dossier werd de aanvraag om rustpensioen ingediend bij het gemeentebestuur op 2 september 1998, met 1 oktober 1999 als gevraagde ingangsdatum voor het pensioen. De aanvraag werd dus 1 jaar en 28 dagen voor de ingangsdatum ingediend.

Op 29 september 1999 wordt voor het eigenlijke rustpensioen een voorlopige pensioenbeslissing verstuurd. Om de betaling van het pensioen te verkrijgen moet de aanvraagster de werkloosheidsuitkeringen verzaken. De aanvraagster verzaakt vanaf 1 oktober 1999 en de nodige formulieren worden door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening ingevuld op 7 oktober 1999.

Op 3 november 1999 verstuurt de RVP een definitieve beslissing wat betreft het pensioen als uit de echtgescheiden echtgenote en een voorlopige beslissing inzake rustpensioen omdat de aanvrager in Nederland gewerkt heeft en er nog toepassing dient gemaakt te worden van de Verordeningen van de Raad van de Europese Gemeenschappen. Beide beslissingen vermelden dat de nodige maatregelen tot uitbetaling van het pensioen genomen zijn. Op 25 november 1999 wordt een definitieve beslissing inzake rustpensioen verstuurd waarbij de Europese verordeningen werden toegepast.

Inmiddels heeft de aanvraagster bij het OCMW voorschotten op pensioen gevraagd en verkregen.

Op 15 januari 2000 doet zij haar beklag bij de Ombudsdienst en meldt dat de RVP haar op 12 januari 2000 gevraagd heeft om nog 1 à 2 weken geduld te hebben en dat zij in november en december 1999 hetzelfde antwoord gekregen heeft.

Diezelfde dag stort de RVP het pensioenbedrag voor de maand januari op haar rekening. Op 18 februari 2000 stort de RVP de achterstallige pensioenbedragen, verminderd met de voorschotten die het OCMW aan de aanvraagster verleend heeft.

¹ Wet van 11 april 1995 tot invoering van het "handvest" van de sociaal verzekerde, gewijzigd bij de wetten van 25 juni 1997 en van 22 februari 1998.

De termijnen in het Handvest van de sociaal verzekerde

Artikel 10 van het Handvest, gewijzigd door de wet van 25 juni 1997, bepaalt wat volgt.

"Onverminderd de in specifieke wettelijke of reglementaire bepalingen vastgestelde kortere termijnen en onverminderd de wet van 25 juli 1994 tot wijziging van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten met het oog op een snellere afwerking van de dossiers, beslist de instelling van sociale zekerheid binnen vier maanden na de ontvangst van het verzoek of na het feit dat aanleiding geeft tot het ambtshalve onderzoek die in artikel 8 zijn beoogd.

Indien de termijn vier maanden is en de instelling binnen die termijn geen beslissing kan nemen, deelt ze dit aan de verzoeker mede, met vermelding van de redenen.

Indien het verzoek de tussenkomst van een andere instelling van sociale zekerheid vereist, wordt deze laatste daarom verzocht door de instelling aan wie het verzoek gericht is. De verzoeker wordt daarvan op de hoogte gebracht.

De Koning kan de termijn tijdelijk tot ten hoogste acht maanden verlengen, in de gevallen die Hij bepaalt.

De termijnen van vier of acht maanden worden geschorst zolang de betrokkene of een buitenlandse instelling geen volledig gevolg hebben gegeven aan door de instelling van sociale zekerheid gevraagde inlichtingen die noodzakelijk zijn voor het nemen van een beslissing.

De bepalingen van het tweede en derde lid verlengen de bovenvermelde termijn van vier of acht maanden niet.

De Koning bepaalt voor welke regelingen van sociale zekerheid of gedeelten daarvan, een beslissing over dezelfde rechten genomen ingevolge een onderzoek op de wettelijkheid van de uitbetaalde prestaties niet als een beslissing wordt beschouwd voor de toepassing van het eerste lid."

In principe moet de pensioenbeslissing dus genomen worden binnen de 4 maanden na de ontvangst van de aanvraag.

Voor de RVP wordt deze termijn op 8 maanden gebracht voor de aanvragen ingediend tussen 19 november 1997 en 19 november 1999 indien de aanvraag meer dan negen maanden voor de ingangsdatum wordt ingediend.¹

De termijn van 4 of 8 maanden wordt geschorst zolang de aanvrager of een buitenlandse instelling geen gevolg gegeven heeft aan de vragen om inlichtingen van de RVP.

¹ Koninklijk besluit van 8 augustus 1997 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust-en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 20.

Toepassing van de termijnen op dit geval

De aanvraag werd ingediend bij het gemeentebestuur op 2 september 1998. Het gemeentebestuur heeft de verplichting om de aanvragen binnen de vijf werkdagen door te sturen naar de RVP.² We mogen dus aannemen dat de RVP de aanvraag ten laatste op 12 september 1998 ontvangen heeft.

Gebeurtenis	Datum gebeurtenis	Einde van de termijn
Ontvangst aanvraag door RVP	12 september 1998	12 mei 1999
Vraag om inlichtingen aan aanvrager	15 oktober 1998	Schorsing van de termijn gedurende 12 dagen
Ontvangst antwoord door RVP	27 oktober 1998	24 mei 1999
Vraag om inlichtingen aan de Nederlandse pensioeninstelling	22 februari 1999	Schorsing van de termijn gedurende 108 dagen
Ontvangst antwoord door RVP	10 juni 1999	9 september 1999
Voorlopige beslissing rustpensioen	29 september 1999	9 september 1999
Definitieve beslissing pensioen echtscheiding + voorlopige EU-beslissing rustpensioen	3 november 1999	9 september 1999
Definitieve EU-beslissing rustpensioen	25 november 1999	9 september 1999
Betaling maandbedrag januari	12 januari 2000	9 september 1999
Betaling achterstallen	18 februari 2000	9 september 1999

De RVP heeft in dit geval de termijnen niet gerespecteerd en moest de aanvrager hiervan op de hoogte brengen met vermelding van de redenen. Dit is niet gebeurd.

De intresten volgens het Handvest van de sociaal verzekerde

Artikel 20 van het Handvest, gewijzigd door de wet van 25 juni 1997 en de wet van 22 februari 1998, bepaalt wat volgt.

"Onverminderd gunstiger wettelijke of reglementaire bepalingen en de bepalingen van de wet van 25 juli 1994 tot wijziging van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten met het oog op een snellere afwerking van de dossiers, brengen de prestaties, enkel voor de rechthebbenden - sociaal verzekerden, van rechtswege interest op vanaf hun opeisbaarheid en ten vroegste vanaf de datum voortvloeiend uit artikel 12. Indien de beslissing tot toekenning genomen werd met een vertraging die te wijten is aan de instelling van sociale zekerheid is de interest evenwel verschuldigd vanaf het verstrijken van de in artikel 10 bedoelde termijn en ten vroegste vanaf de datum waarop de prestatie ingaat.

² Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 17.

Indien de Koning, in toepassing van artikel 11bis een bijzondere procedure erkent, bepaalt Hij de voorwaarden waaronder de interesten worden toegekend, de schuldenaar van de interesten en het tijdstip waarop de interest ingaat.

De interesten van rechtswege bedoeld in het eerste lid, zijn niet verschuldigd op het verschil tussen enerzijds het bedrag van de voorschotten betaald omdat de instelling niet over de noodzakelijke informatie beschikt om een definitieve beslissing te nemen en anderzijds het bedrag dat voortvloeit uit de definitieve beslissing, indien deze voorschotten negentig procent of meer bedragen van het bedrag dat verschuldigd is op basis van de definitieve beslissing.

De interesten bedoeld in het eerste lid, zijn in ieder geval niet verschuldigd indien er voorschotten worden uitbetaald en indien:

- de definitieve beslissing afhankelijk is van inlichtingen die door de aanvrager zelf of door een niet in artikel 2 van deze wet bedoelde instelling moeten worden verstrekt;
- de definitieve beslissing afhangt van de beslissing van twee of meer pensioeninstellingen en voor zover de pensioenaanvragen werden ingediend binnen de acht maanden die voorafgaan aan de ingangsdatum van het pensioen;
- slechts bij de definitieve beslissing kan worden vastgesteld dat de sociaal verzekerde voldoet aan de voorwaarden om recht te hebben op een minimumuitkering."

Het pensioen moest ingaan op één oktober 1999. Vermits de vertraging in de toekenning te wijten is aan de RVP en geen enkele van de uitzonderingen toepassing kan vinden, brengen de prestaties van rechtswege interesten op vanaf die datum.

Het feit dat betrokkene inmiddels van het OCMW voorschotten op pensioen gekregen heeft, heeft een extra vertraging in de betaling veroorzaakt. De berekening van de interesten wordt hierdoor bemoeilijkt. De Ombudsdienst bespreekt dit probleem verder met de RVP.

Voorschotten op pensioen betaald door het OCMW

Betrokkene die in geldnood verkeerde, heeft zich tot het OCMW van haar woonplaats gewend. Het OCMW heeft haar voorschotten op pensioen verleend.

Het pensioen met betrekking tot de periode van één oktober 1999 tot 31 december 1999 zou in principe op 15 december 1999 op de rekening van de betrokkene overgeschreven worden. De betaling werd echter tegen gehouden omdat het OCMW inmiddels aan de betalingsdiensten had laten weten dat het voorschotten op pensioen verleent en dat deze voorschotten op de achterstallen moesten gereserveerd worden. Er werd geen bedrag meegedeeld.

Slechts op 25 januari 2000, na de eerste betaling op 12 januari 2000 deelde het OCMW aan de RVP mee dat een bedrag van 29.308 BEF voor zijn instelling moest gereserveerd worden.

Dit alles heeft er toe geleid dat het verschuldigde bedrag voor de maanden oktober, november en december 1999, slechts op 18 februari 2000 gestort werd.

Besluit

Dit dossier is een pijnlijke illustratie van de gevolgen van het niet eerbiedigen van de principes van behoorlijk bestuur en van het niet naleven van de termijnen van het Handvest. De gepensioneerde ondervindt nog extra moeilijkheden door het aanvragen van voorschotten bij het OCMW.

De intresten op de achterstallige bedragen kunnen het nadeel dat zij ondergaan heeft nooit compenseren.

Vermindering van het pensioenbedrag tengevolge van het vervroegd ingaan van het pensioen

Dossiers 85, 157, 217, 230, 344

De feiten

Deze gepensioneerden, zowel mannen als vrouwen, genieten een vervroegd pensioen. Het betreft hier zowel werknemers, gepensioneerd vóór 1 januari 1991, als zelfstandigen.

Bij de toekenning werd hun pensioenbedrag definitief verminderd met 5 % per jaar vervroeging. Een vervroeging met 5 jaren brengt een vermindering met 25 % van het pensioenbedrag mee.

Bedenkingen

In de pensioenregeling voor werknemers en in die voor zelfstandigen konden de vrouwen vervroegd met pensioen gaan ten vroegste vanaf de leeftijd van 55 jaar. Het pensioen werd dan verminderd met 5 % per jaar vervroeging. Met ingang vanaf 1 januari 1987 werd deze mogelijkheid afgeschaft.

Voor de mannen is de mogelijkheid tot vervroeging, ten vroegste vanaf de leeftijd van 60 jaar, altijd blijven bestaan. De sanctie voor de vervroeging, vermindering van het pensioenbedrag met 5 % per jaar vervroeging, is met ingang van 1 januari 1991 afgeschaft in de regeling voor werknemers.

In de regeling voor zelfstandigen is deze sanctie altijd blijven bestaan en door de pensioenhervorming met ingang van 1 juli 1997 ingevoerd voor de vrouwen die vervroegd met pensioen gaan.

De zelfstandigen beklagen er zich bij de Ombudsdienst over dat voor hen de vermindering wegens vervroeging nog altijd toegepast wordt terwijl deze vermindering reeds in 1991 afgeschaft werd voor de werknemers. De werknemers die met vervroegd pensioen gegaan zijn voor 1991 beklagen er zich over dat de vermindering nog altijd op hun pensioenbedrag toegepast wordt terwijl deze sanctie reeds negen jaren niet meer bestaat voor de vervroegde pensioenen die ingegaan zijn vanaf 1 januari 1991.

Conclusie

Het College wil niet zover gaan om de bestaande toestand als discriminerend te omschrijven. Enerzijds wisten de betrokkenen op het ogenblik van hun pensionering duidelijk wat de gevolgen waren van de vervroeging en dat zij deze levenslang zouden ondergaan. Anderzijds zijn de pensioenregeling voor werknemers en de pensioenregeling voor zelfstandigen twee regelingen die los staan van elkaar en apart gefinancierd worden. Dit neemt niet weg dat het College begrip kan opbrengen voor het gevoel van onrechtvaardigheid dat heerst bij de gepensioneerden wiens pensioen verminderd werd wegens vervroeging.

Een kleine illustratie. Een werknemer gaat op 1 december 1990 op 60-jarige leeftijd met pensioen. Het jaarbedrag van zijn pensioen dat 300.000 BEF bedraagt, wordt teruggebracht tot 225.000 BEF. Zijn collega gaat eveneens op 60 jaar met pensioen maar met ingang van 1 januari 1991. Ook dit pensioen bedraagt 300.000 BEF maar wordt niet verminderd. Op 1 januari 2000 heeft de eerste gepensioneerde al ruim 675.000 BEF minder getrokken dan zijn collega.

Uitblijven van een definitieve pensioenbeslissing – Het ontbreken van gegevens die moeten meegedeeld worden door een Provinciebestuur

Dossier 78

De feiten

Betrokkene heeft een rustpensioen in de werknemersregeling aangevraagd. Hij beklagt zich erover dat de RVP geen beslissing neemt in zijn dossier. De RVP heeft hem meegedeeld dat hij nog altijd wacht op gegevens die moeten meegedeeld worden door het Provinciebestuur van Limburg. De klager heeft immers in dienst van de Provincie gewerkt op het domein Bokrijk. Hij verzoekt de Ombudsdienst Pensioenen om tussen te komen bij het Provinciebestuur van Limburg.

Bedenkingen

In het verslag aan de Koning dat als inleiding gevoegd is bij het koninklijk besluit tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen wordt vermeld dat:

“Met pensioendiensten wordt bedoeld alle organismen - in de publieke of privaatrechterlijke sfeer - die wettelijke pensioenen beheren, toekennen of betalen, rekening houdend met de hierna vermelde beperkingen van een federale dienst (...).

Het is uiteraard zo dat deze bevoegdheid, zoals uiteengezet in het advies van de Raad van State, geen afbreuk kan doen (...) aan de autonomie van de Gemeenschappen en Gewesten of de lokale besturen.”

Rekening houdend met de hierboven aangehaalde autonomie hebben de Ombudsmannen zich onthouden van elke tussenkomst bij de Provincie Limburg. Zij hebben enkel aan het Gewestelijk bureau van de RVP te Hasselt gevraagd nogmaals aan te dringen bij de Provincie.

Hierop volgde een snelle reactie van de Provincie en kon het dossier opgelost worden.

Conclusie

In dit dossier heeft de klager door onze tussenkomst bij de RVP snel genoegdoening gekregen. Het Provinciebestuur reageerde immers onmiddellijk op de nieuwe herinnering door de RVP.

Dit neemt niet weg dat in verschillende andere dossiers waarbij lokale overheden betrokken zijn de Ombudsdienst omwille van de autonomie van de lokale besturen er niet in slaagt om een positief resultaat te bewerkstelligen.

Feitelijke scheiding – Uitbetaling van de helft van het gezinspensioen aan elk der echtgenoten – Doorkruising van het burgerlijk recht door de pensioenwetgeving

Dossier 139

De feiten

De belanghebbende geniet een gezinspensioen. Zijn echtgenote verlaat hem en wordt in de bevolkingsregisters op een ander adres ingeschreven. Zodra de betalingsdiensten op de hoogte zijn van deze feitelijke scheiding beperken zij de betaling tot de helft van het gezinspensioen.

Zij doen dit als voorzorgsmaatregel (vermijden van een terugvordering) in afwachting van de beslissing van de toekenningsdiensten over de pensioenrechten van de feitelijk gescheiden echtgenoten.

Na afronding van het onderzoek betekenen de toekenningsdiensten van de RVP de officiële pensioenbeslissing. Gelet op de feitelijke scheiding wordt nog slechts de helft van het gezinspensioen aan de belanghebbende uitbetaald en de andere helft aan zijn echtgenote. Inmiddels veroordeelde de rechtbank de belanghebbende tot het betalen van een onderhoudsgeld.

Bedenkingen

Wanneer echtgenoten volgens de inschrijving in het bevolkingsregister een verschillende hoofdverblijfplaats hebben, verkrijgt de echtgeno(o)t(e) die geen aanspraak kan maken op persoonlijke pensioenvoordelen, niet in het genot is van een vervangingsinkomen en die alle andere dan de toegelaten beroepsarbeid heeft gestaakt de betaling van de helft van het gezinspensioen dat aan zijn echtgeno(o)t(e) in de pensioenregeling voor werknemers en/of in de pensioenregeling voor zelfstandigen kan worden toegekend.

De beslissing van de Rijksdienst voor Pensioenen is bijgevolg in overeenstemming met de wettelijke bepalingen.

In geval van echtscheiding wordt, zowel in de regeling voor werknemers als in de regeling voor zelfstandigen, een rustpensioen als alleenstaande toegekend aan de belanghebbende. Het pensioen als alleenstaande bedraagt in principe 80% van het gezinspensioen. De ex-echtgeno(o)t(e) kan dan, vanaf de pensioengerechtigde leeftijd, aanspraak maken op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgeno(o)t(e) dat berekend wordt op basis van de tewerkstelling van de andere echtgeno(o)t(e) tijdens de periode van hun huwelijk.

Voor wat betreft het onderhoudsgeld is alleen de burgerlijke rechter bevoegd.

Conclusie

In de gevallen van feitelijke scheiding doorkruist de pensioenwetgeving het burgerlijk recht. De feitelijk gescheiden echtgeno(o)t(e) verkrijgt ambtshalve de betaling van de helft van het gezinspensioen en kan eventueel nog een onderhoudsgeld toegekend krijgen door de rechtbank. De gepensioneerde en de rechter zijn dikwijls niet op de hoogte van deze automatische verdeling van zijn gezinspensioen. Bij de toekenning van de alimentatie wordt hier dan ook in die gevallen geen rekening mee gehouden.

Concreet kan dit betekenen dat de rechter bij de toekenning van het onderhoudsgeld zich baseert op het bedrag van het gezinspensioen terwijl enerzijds de gepensioneerde slechts de helft van het gezinspensioen geniet en anderzijds aan de echtgeno(o)t(e) de andere helft uitbetaald wordt. Om deze situatie recht te trekken moet de gepensioneerde zich terug tot de rechtbank wenden om een vermindering van het onderhoudsgeld te vragen.

Het College stelt zich de vraag of de regeling voor de feitelijk gescheiden echtgenoten in de pensioenwetgeving moet behouden blijven. Een niet gehuwde gepensioneerde, samenwonend of niet, en een uit de echt gescheiden gepensioneerde ontvangen altijd het rustpensioen als alleenstaande. De feitelijk gescheiden gepensioneerde krijgt slechts de helft van het gezinsbedrag. Met andere woorden feitelijk gescheiden gepensioneerden krijgen slechts 62,5% van het bedrag dat aan een alleenstaande uitbetaald wordt. Het speelt hierbij geen enkele rol wie het echtelijk dak verlaten heeft, de gepensioneerde zelf of zijn echtgenote.

Het burgerlijk recht lijkt voldoende waarborgen te bieden in geval van feitelijke scheiding. De regeling in de pensioenwetgeving heeft klaarblijkelijk niet gewilde of ongewenste neveneffecten.

Verbeteren van de werkwijze bij de overgang van een ander vervangingsinkomen naar een pensioen

Dossiers 199 en 410

De feiten

In deze dossiers gaat het om weduwen die werkloosheidsuitkeringen genieten. De RVP kent hen een overlevingspensioen toe dat echter niet betaalbaar gesteld wordt omdat een overlevingspensioen niet samen met werkloosheidsuitkeringen kan genoten worden.

Om de betaling van het pensioen te bekomen moeten deze weduwen de werkloosheidsuitkeringen verzaken. Hiertoe moeten zij een formulier dat bij de pensioenbeslissing gevoegd is (model 74bis) door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening laten invullen.

De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening vermeldt hierop vanaf welke datum er effectief verzaakt wordt en welke achterstallige pensioenbedragen de RVP eventueel voor hen moet reserveren. In de praktijk stopt de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening onmiddellijk de verdere uitbetaling van de werkloosheidsuitkeringen

In het eerste hier besproken dossier werden de werkloosheidsuitkeringen geschorst met ingang van 1 oktober 1999 en vond de eerste pensioenbetaling plaats medio december 1999. In het tweede geval werden de werkloosheidsuitkeringen geschorst vanaf november 1999 en werd het eerste pensioenbedrag samen met de achterstallige bedragen in de eerste helft van de maand januari 2000 uitgekeerd.

Bedenkingen

Wanneer de aanvrager noch beroepsinkomsten, noch enig vervangingsinkomen geniet handelt de Rijksdienst voor Pensioenen de aanvragen om overlevingspensioen bij voorrang af en worden er desgevallend voorschotten uitbetaald.

Aangezien in de voorliggende dossiers de betrokkenen een werkloosheidsvergoeding genieten werden er door de Rijksdienst voor Pensioenen terecht geen voorschotten toegekend. Er moet immers altijd eerst afstand worden gedaan van het vervangingsinkomen.

Tussen het tijdstip van de schorsing van de werklozensteun door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening en de eerste pensioenuitkering door de Rijksdienst voor Pensioenen verliep in beide gevallen een tijdspanne van ongeveer 2 maanden.

In deze periode kunnen gepensioneerden in acute geldnood geraken. Wanneer ze zich hieromtrent bij de Rijksdienst voor Pensioenen beklagen, wordt hen de raad gegeven zich tot het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn te wenden. Aangezien deze dienst normaal gesproken voorschotten op het overlevingspensioen betaalt, is deze doorverwijzing correct.

In het tweede dossier bestaat er nog een ander probleem. De werklozensteun werd geschorst met ingang van 1 november 1999 terwijl het pensioen reeds kon toegekend worden met ingang van 1 augustus 1999.

Als er onvoldoende zorg wordt besteed aan het nakijken welke situatie hier de voordeligste is kan de betrokkene financieel nadeel lijden. Het is immers mogelijk dat het pensioen voor de maanden augustus 1999 tot oktober 1999 voordeliger is dan de werklozensteun.

Wij hebben dan ook aan betrokkene meegedeeld dat voor zover ze bereid is afstand te doen van haar werkloosheidsuitkeringen vanaf 1 augustus 1999, er haar achterstallige pensioenbedragen voor de periode van 1 augustus tot 31 oktober 1999 zouden kunnen toegekend worden.

De reeds ontvangen werkloosheidsuitkeringen voor deze periode moeten dan wel aan de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening terugbetaald worden.

Indien deze mogelijkheid voor haar voordeliger is en indien ze er wenst gebruik van te maken, dient betrokkene een nieuw formulier (model 74 bis), ingevuld door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, aan de Rijksdienst voor Pensioenen over te maken.

Conclusies

Om te vermijden dat gepensioneerden in geldnood zouden geraken wanneer zij de overstap maken van een vervangingsinkomen naar een pensioen hebben wij de Rijksdienst voor Pensioenen verzocht te onderzoeken op welke manier voorrang kan worden gegeven als uit de documenten, ingevuld door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening blijkt dat de aanvrager zonder inkomsten zal worden gezet.

Tevens verzochten wij de Rijksdienst voor Pensioenen om na te gaan of er met de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening een werkwijze kan worden afgesproken zodat er geen onderbreking in de betalingen van de vervangingsinkomens (werkloosheidsvergoeding gevolgd door pensioen) kan ontstaan.

De reactie van de RVP was niet onverdeeld positief. Wij citeren:

“Bij het afhandelen van dit dossier werden de afspraken die sedert 14 oktober 1977 gelden tussen de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, de Rijksdienst voor Pensioenen en de Rijksdienst voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering nageleefd. Deze afspraken beogen in de eerste plaats het voorkomen van een dubbele uitkering. De RVP zal echter trachten de termijn van betaling in de mate van het mogelijke in te korten”.

Uit dit antwoord blijkt dat de afspraken tussen RVA, RIZIV en RVP gemaakt zijn met het belang van de instellingen voor ogen, met name het vermijden van een dubbele uitkering.

Het College is van oordeel dat bijkomende afspraken zich opdringen en dit in het belang van de gepensioneerde. Wanneer de overgang dient gemaakt te worden van een vervangingsinkomen naar een pensioen moet door deze afspraken vermeden worden dat er een onderbreking in de uitkeringen ontstaat.

De Raad voor uitbetaling van de voordelen

Een aantal klachten betreft de beslissingen die genomen worden door de Raad voor de uitbetaling van de voordelen of, bij delegatie van de Raad, door de Administrateur-generaal van de Rijksdienst voor Pensioenen.

De opdrachten van de Raad voor uitbetaling van de voordelen ten aanzien van de gepensioneerden

Naast een aantal andere opdrachten heeft deze Raad ook twee specifieke bevoegdheden ten aanzien van de gepensioneerden die een pensioen genieten ten laste van de regeling voor werknemers of van de regeling voor zelfstandigen.

Enerzijds is de Raad bevoegd om te beslissen over de verzaking van de terugvordering van de door de Rijksdienst voor Pensioenen onverschuldigd betaalde uitkeringen, anderzijds kan de Raad, op vraag van de pensioengerechtigde, geheel of gedeeltelijk afzien van de toepassing van de sanctie die tegen hem genomen werd omdat hij de uitoefening van een beroepsarbeid niet of niet tijdig heeft aangegeven.¹

De procedure bij de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen

De beslissing tot terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen wordt door de Rijksdienst voor Pensioenen aan de gepensioneerde betekend door middel van een administratieve beslissing. Deze beslissing kan betwist worden voor de Arbeidsrechtbank mits het neerleggen van een verzoekschrift binnen de voorgeschreven termijn van drie maanden. De betwisting voor de Arbeidsrechtbank schorst echter de terugvordering niet.

¹ Koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 60 bis, § 2, leden 4 en 5.

Daarenboven wordt aan de gepensioneerde de mogelijkheid geboden om een aanvraag tot verzaking van de terugvordering in te dienen bij de Raad voor uitbetaling van de voordelen. Indien de aanvraag tot verzaking binnen de maand na de betekening wordt ingediend, schorst zij de terugvordering tot aan de uitspraak van de Raad.

De aanvraag tot verzaking van de terugvordering leidt in de praktijk tot een onderzoek naar de materiële en sociale toestand van de gepensioneerde door de Rijksdienst voor Pensioenen of door het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen. Het verslag van dit onderzoek wordt overgemaakt aan de Raad die vervolgens een beslissing neemt over de gehele of gedeeltelijke verzaking of, binnen de perken van en conform het huishoudelijk reglement, zijn bevoegdheid overdraagt aan de administrateur-generaal van de RVP.¹

De beslissing van de Raad betreffende de verzaking wordt genomen bij eenvoudige meerderheid door de zes leden die door de Raad van beheer van het RSVZ onder zijn leden aangewezen zijn wanneer het uitkeringen betreft ten laste van de pensioenregeling voor de zelfstandigen. Gaat het om uitkeringen ten laste van de pensioenregeling voor werknemers dan wordt de beslissing bij eenvoudige meerderheid genomen door de zes leden van de Raad die door het Beheerscomité van de RVP onder zijn leden zijn aangewezen.²

De beslissing van de Raad of van de administrateur-generaal wordt vervolgens door de RVP aan de gepensioneerde betekend.

Indien er beslist werd niet te verzaken, wordt er vervolgens met de eigenlijke terugvordering begonnen.

De klachten

Uiteraard wordt er bij de Ombudsdienst Pensioenen enkel geklaagd wanneer de Raad voor uitbetaling van de voordelen beslist om de terugvordering niet te verzaken.

Sommige klagers zijn de mening toegedaan dat hun materiële toestand zodanig is dat zij de terugbetaling moeilijk of niet aankunnen. Zij maken de vergelijking tussen het bedrag van hun pensioen en hun vaste uitgaven, vermeerderd met de kosten voor levensonderhoud en extra uitgaven zoals doktersbezoeken, geneesmiddelen, vakantie e.a.. Bij het onderzoek door de RVP hebben zij hun materiële toestand meegedeeld en zij menen dat er bij de beslissing met hun argumenten geen rekening gehouden werd. Andere klagers die bvb. de spelregels inzake de toegelaten beroepsactiviteit niet gerespecteerd hebben vinden dan weer dat er bij de beslissing ten onrechte geen rekening gehouden werd met het feit dat zij ter goeder trouw waren en zeker niet het inzicht hadden om iets verkeerd te doen.

De klagers kunnen zich moeilijk neerleggen bij de beslissing enerzijds omdat zij overtuigd zijn van de geldigheid van hun argumentatie en anderzijds omdat de beslissing van de Raad of de administrateur-generaal deze argumenten niet weerlegt.

¹ idem, artikel 60 bis, § 3, 4°

² idem, artikel 60 bis, § 4, lid 2

De beslissingen die de Ombudsdienst Pensioenen heeft ingezien in de pensioendossiers van de betrokkenen zijn inderdaad niet of nauwelijks gemotiveerd. Laconiek wordt er meegedeeld dat de Raad voor uitbetaling van de voordelen of de administrateur-generaal van de RVP beslist heeft de terugvordering niet te verzaken. Hooguit wordt hieraan toegevoegd dat er rekening gehouden werd met de materiële en sociale toestand van de aanvrager.

Het statuut van de Raad voor uitbetaling van de voordelen

Binnen de administratieve structuur van de RVP heeft de Raad voor uitbetaling van de voordelen een eigen statuut. De Raad is samengesteld uit een voorzitter, benoemd door de Koning voor een termijn van zes jaren, zes leden die door het Beheerscomité van de RVP onder zijn leden zijn aangewezen en zes leden die door de Raad van beheer van het RSVZ onder zijn leden zijn aangewezen. De voorzitter is niet stemgerechtigd.

De Raad voor uitbetaling van de voordelen werd opgericht door het koninklijk besluit nr. 50 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en opgenomen in het hoofdstuk over de administratieve inrichting van de RVP.

Wanneer de Raad een beslissing neemt over de verzaking van het onverschuldigd betaalde oefent hij geen gebonden maar een discretionaire bevoegdheid uit. De pensioenadministratie oefent immers een gebonden bevoegdheid uit wanneer zij een administratieve handeling stelt waarbij zij al of niet het subjectief recht op een prestatie erkent. Zij oefent een discretionaire bevoegdheid uit wanneer zij in gegeven feitelijke omstandigheden vrij blijft om te kiezen, wanneer zij soeverein oordeelt over de vereisten van het openbaar belang.

De beslissingen van de Raad voor uitbetaling van de voordelen of, bij delegatie, van de administrateur-generaal

De perken waarbinnen de bevoegdheid om te verzaken aan de administrateur-generaal van de RVP kan overgedragen worden zijn niet algemeen bekend. Zij dienen opgenomen te worden in het huishoudelijk reglement van de Raad maar geen enkele tekst schrijft de openbaarmaking van dit reglement voor.

De criteria die door de Raad gehanteerd worden om de terugvordering niet te verzaken, gedeeltelijk te verzaken of geheel te verzaken zijn niet gekend.

Zoals reeds hoger aangehaald, zijn de beslissingen van de Raad daarenboven niet of nauwelijks gemotiveerd.

In verband met de motivering dient hier het arrest van het Hof van cassatie aangehaald te worden in de zaak COSTANTINI.¹

Het Hof van cassatie vernietigde het arrest van het Arbeidshof te Antwerpen dat de beslissing van de administrateur-generaal om de terugvordering van onverschuldigd betaalde uitkeringen niet te verzaken nietig verklaarde wegens gebrek aan afdoende motivering.

¹ Hof van cassatie, arrest van 22 maart 1999, Rijksdienst voor Pensioenen tegen Maria Carmela COSTANTINI, nr. S.98.0020.N

Het Hof van cassatie oordeelde dat de beslissing omtrent de verzaking uitdrukkelijk overgelaten is aan de binnen de structuur van de Rijksdienst voor Pensioenen opgerichte Raad voor uitbetaling van de voordelen, die zijn bevoegdheid kan overdragen aan de administrateur-generaal van de RVP. De Arbeidsgerechten kunnen dus volgens dit Hof niet beslissen over het al of niet verzaken van de terugvordering van het onverschuldigd betaald bedrag aan pensioenen. Hieruit volgt, aldus het Hof, dat de Arbeidsgerechten niet bevoegd zijn om een beslissing tot niet verzaking van de terugvordering te toetsen aan de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen.

Het arrest zegt in feite enkel dat de Arbeidsgerechten niet bevoegd zijn om de beslissing van de Raad of de administrateur-generaal te toetsen aan de wet van 29 juli 1991. Vermits deze beslissing toch een administratieve handeling is met individuele strekking stelt zich de vraag hoe de Raad van State zou reageren indien een dergelijke betwisting hem zou voorgelegd worden.

In ieder geval is het College de mening toegedaan dat de plicht tot motivering van de beslissingen van de Raad duidelijk voortvloeit uit de wet van 29 juli 1991 en uit het Handvest van de gebruiker van de openbare diensten. Het is de bedoeling om in de nabije toekomst hierover besprekingen te voeren met de Raad.

Aanbeveling

Ondanks het arrest van het Hof van cassatie beveelt het College een grotere doorzichtigheid en openheid aan bij de beslissingen die door de Raad of de administrateur-generaal genomen worden ten aanzien van de gepensioneerden. De discretionaire bevoegdheid wordt hier niet in vraag gesteld maar een procedure waarin de vragende partij geen enkel inzicht heeft, is niet verantwoord. Daarom wordt een aanpassing in die zin van de artikelen 60bis en 60 ter van het K.B. nr. 50 aanbevolen.

In eerste instantie bevelen wij aan dat minstens dat gedeelte van het huishoudelijk reglement van de Raad dat betrekking heeft op de overdracht van bevoegdheid aan de administrateur-generaal van de RVP zou gepubliceerd worden in het Belgisch Staatsblad. Zo kan iedereen weten in welke omstandigheden de administrateur-generaal bevoegd is.

Verder lijkt het ons aangewezen dat een aantal basiscriteria voor de beslissingen van de Raad in het huishoudelijk reglement zouden opgenomen worden en eveneens gepubliceerd worden.

Tot slot is het aan te bevelen om mits een uitdrukkelijke bepaling de Arbeidsgerechten, waarbij in tegenstelling tot de andere gerechten de procedure kosteloos is voor de gepensioneerde, bevoegd te maken om kennis te nemen van betwistingen in verband met de motivering van de beslissingen van de Raad voor uitbetaling van de voordelen en van de administrateur-generaal van de RVP omtrent de verzaking van de terugvordering van het onverschuldigd betaalde.

Foutieve herzieningsbeslissing

Dossier 12

De feiten

Betrokkene geniet een rustpensioen en een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenote. Ingevolge de toekenning van een Nederlands Algemene Ouderdomswetpensioen herzielt de Rijksdienst voor Pensioenen het pensioen vanaf 1 januari 1997. De herziening heeft een vermindering van het Belgisch pensioen tot gevolg. Bovendien vordert de RVP een bedrag van 13.488 BEF terug.

Betrokkene gaat in beroep bij de Arbeidsrechtbank tegen de terugvordering maar wordt in het ongelijk gesteld.

Bedenkingen

Door de herzieningsbeslissing op 1 januari 1997 wordt het totaal maandelijks pensioenbedrag teruggebracht van 31.320 BEF naar 29.012 BEF. Dit is een verschil van 2.308 BEF per maand of 27.696 BEF per jaar wat onwaarschijnlijk veel is vermits het Nederlandse pensioen berekend werd op een tewerkstelling van nauwelijks 1 jaar en 11 dagen. Het door Nederland toegekende pensioen bedraagt jaarlijks 740,28 gulden of ongeveer 13.400 BEF.

Op de klacht die betrokkene aan de toekenningsdienst van de RVP gericht heeft, heeft de RVP geantwoord dat het verminderde pensioenbedrag correct berekend werd. Uit het nazicht van de pensioenbeslissingen door de Ombudsdienst Pensioenen is gebleken dat er bij de herzieningsbeslissing fouten gemaakt werden zowel in de berekening van het rustpensioen als in de berekening van het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot. De meest opvallende vergissing werd begaan bij het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot.

Het pensioen als uit de echt gescheiden echtgeno(o)t(e) wordt berekend op basis van de lonen die de ex-echtgeno(o)t(e) verdient heeft tijdens de huwelijksjaren. Deze lonen worden voor de berekening beperkt tot 62,5%. Bij de herzieningsbeslissing werden deze lonen een tweede maal tot 62,5% beperkt. Het pensioen werd bijgevolg berekend op basis van de lonen van de ex-echtgeno(o)t(e) beperkt tot 39,06% in plaats van 62,5%.

De Ombudsdienst Pensioenen deelt aan de RVP de fouten mee die volgens hen begaan zijn met het verzoek het pensioen opnieuw te berekenen. Op basis van de vaststellingen van de Ombudsdienst neemt de RVP een verbeterende pensioenbeslissing met ingang vanaf 1 januari 1997. Hierdoor wordt het pensioenbedrag van 29.012 BEF gebracht op 30.389 BEF per maand of een verschil van 1.377 BEF per maand.

Het pensioenbedrag van betrokkene wordt verhoogd voor de toekomst. Zij ontvangt achterstallende vanaf 1 januari 1997 en het onterecht teruggevorderd bedrag van 13.488 BEF wordt haar terugbetaald.

Conclusie

Dit dossier geeft een aanduiding over de meerwaarde die voortvloeit uit de gespecialiseerde theoretische en praktische kennis van de pensioenwetgeving waarover de medewerkers van de Ombudsdienst beschikken. Fouten in de berekening die niet door de klaagster konden aangeduid worden en niet door de RVP teruggevonden werden, werden door de Ombudsdienst vastgesteld.

Ingevolge de tussenkomst van de Ombudsdienst Pensioenen ontvangt de klaagster een achterstallig bedrag van 66.343 BEF. Daarenboven zal zij in de toekomst 16.524 BEF meer per jaar ontvangen.

Beslissingstermijnen volgens het Handvest van de sociaal verzekerde – Behoorlijk bestuur

Dossier 130

De feiten

In dit dossier werd de aanvraag ingediend op 27 januari 1999. Het pensioen moest ingaan op 1 juni 1999. Bijna 8 maanden na de aanvraag heeft de klaagster nog steeds geen beslissing van de RVP gekregen.

Bedenkingen

Om het definitieve pensioenrecht van betrokkene te kunnen vaststellen dient de RVP te beschikken over gegevens die door een buitenlandse pensioeninstelling moeten meegedeeld worden. Zolang de buitenlandse instelling niet geantwoord heeft op de vragen van de RVP worden de termijnen bepaald in het Handvest van de sociaal verzekerde (beslissing binnen de 4 of 8 maanden) geschorst.

De RVP neemt uiteindelijk op 23 september 1999 een voorlopige beslissing. Zij beschikt immers nog niet over de informatie betreffende het buitenlands pensioen.

Conclusie

De termijn van het Handvest van de sociaal verzekerde, in dit geval beslissing binnen de acht maanden, werd gerespecteerd zelfs zonder rekening te houden met de schorsing die voortvloeit uit het ontbreken van gegevens uit het buitenland. De RVP had echter reeds vroeger een voorlopige beslissing kunnen nemen en op die manier kunnen vermijden dat betrokkene zonder inkomsten zou vallen. De gevraagde ingangsdatum van het pensioen was immers 1 juni 1999 en de voorlopige beslissing werd slechts genomen op 23 september 1999. Daarenboven verloopt er altijd een zekere termijn (minimaal twee à drie weken) tussen de beslissing en de eerste effectieve uitbetaling.

Uit dit dossier blijkt duidelijk dat, zelfs al worden de bepalingen van het Handvest gerespecteerd, één van de doelstellingen ervan, met name een betere dienstverlening, niet altijd bereikt wordt. Ook bij het strikt naleven van de termijnen van het Handvest kan men onbehoorlijk bestuur vaststellen. Gelet op de gevraagde ingangsdatum kan de termijn die de RVP in dit geval nodig gehad heeft om een voorlopige beslissing te nemen bezwaarlijk als redelijk bestempeld worden.

Internering – Weerslag op het pensioen als werknemer of zelfstandige, geen weerslag op het pensioen als ambtenaar – Wet op de bescherming van de maatschappij

Dossier 283

De feiten

De belanghebbende werd geïnterneerd na arrest van de Kamer van Inbeschuldigingstelling, bevestigd door de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij.

Ingevolge deze internering werd de betaling van het rustpensioen van de belanghebbende geschorst na 12 maanden internering.

Bedenkingen

In de pensioenregeling voor werknemers wordt het pensioen van de gerechtigden die in de gevangenissen zijn opgesloten of de gerechtigden die in gestichten tot bescherming van de maatschappij zijn opgenomen geschorst voor de duur van hun opsluiting. Het genot van hun pensioen kan nochtans worden behouden zolang zij geen ononderbroken opsluiting van twaalf maanden hebben ondergaan.¹

Dezelfde regels gelden in de pensioenregeling voor zelfstandigen.²

In de pensioenregeling voor ambtenaren wordt het pensioen of het recht om het te verkrijgen ontnomen bij veroordeling tot een criminele straf (artikel 7 tot 24 van het strafwetboek). Het pensioen kan wel hersteld of toegestaan worden bij begenadiging en wordt hersteld bij rehabilitatie, dit alles zonder dat de vervallen pensioentermijnen kunnen worden nagevorderd.³

Uit eerste opzoeken gedaan naar de betaalbaarheid van andere sociale uitkeringen bij internering van de gerechtigde is gebleken dat de werkloosheidsvergoedingen in geval van internering niet betaalbaar zijn wegens niet beschikbaarheid van de belanghebbende voor de arbeidsmarkt en dit in toepassing van artikel 56 van het koninklijk besluit van 25 november 1991.

De ziekte- en invaliditeitsvergoedingen daarentegen worden, in toepassing van artikel 233 van het koninklijk besluit van 25 november 1996 (B.S. 13 februari 1997) gewijzigd bij artikel 3 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1999 (B.S. 25 november 1999), bij internering volledig uitbetaald wanneer de gerechtigde personen ten laste heeft, en worden beperkt tot de helft wanneer er geen personen ten laste zijn.

¹ Koninklijk besluit nr 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 31, 5°

² Koninklijk besluit nr. 72 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, artikel 31, 5°; Koninklijk besluit van 22 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement voor rust- en overlevingspensioenen der zelfstandigen, artikel 147

³ Artikel 49 van de wet van 21 juli 1844, vervangen door artikel 29 van de wet van 21 mei 1991

Verder blijkt dat de geïnterneerde personen die in een staat van krankzinnigheid, ernstige staat van geestesstoornis of zwakzinnigheid verkeren, in toepassing van artikel 27 van de wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten, zelf, ofwel de personen die hun levensonderhoud zijn verschuldigd de onderhoudskosten van hun internering moeten betalen. Slechts in geval van onvermogen komen die kosten ten laste van de Staat.

Conclusies

Wij stellen vast dat in de pensioenwetgeving voor werknemers en in die voor zelfstandigen de internering gesanctioneerd wordt na twaalf maanden ononderbroken internering terwijl dit voor gepensioneerde ambtenaren niet het geval is. Dit onderscheid in behandeling lijkt a priori niet in redelijkheid verantwoord. Wij onderzoeken dit verder en komen er in het volgende jaarverslag op terug.

Verder lijkt het erop dat de pensioenwetgeving voor werknemers en zelfstandigen de geïnterneerde na twaalf maanden de middelen ontnemt om de kosten van de internering te betalen, verplichting die voortvloeit uit artikel 27 van de wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten.

Ook dit probleem onderzoeken wij verder. Wij nodigen echter nu reeds de beleidsmakers uit om van hun kant na te gaan of de reglementering op dit punt niet dient gewijzigd te worden.

Cumulatie van een beroepsactiviteit met een pensioen

Dossiers 8, 65, 94, 96, 105, 231, 236, 262, 265, 282, 425, 518, 535, 536, 580, 584, 598

Een aantal klachten hebben betrekking op de problematiek van de beroepsarbeid na pensionering en de cumulatie van een pensioen met een vervangingsinkomen. Zij hebben meestal met alle verschillende aspecten ervan te maken:

- de regels inzake de toegelaten arbeid;
- de sancties bij het niet respecteren van de regels;
- de door de pensioendiensten toe te passen verjaringstermijnen;
- de rol van de Raad voor uitbetaling van de voordelen in de pensioenregeling voor werknemers en zelfstandigen.

Naar aanleiding van de klachten onderzoekt de Ombudsdienst de volledige problematiek. Aan de Raad voor de uitbetaling van de voordelen is in dit jaarverslag een aparte bespreking gewijd. Het onderzoek van de andere aspecten is nog niet afgerond. Toch worden hier reeds een aantal bedenkingen in verband met de gevolgen van de regelgeving voor de gepensioneerden opgenomen zonder er conclusies aan vast te knopen.

De uitoefening van een toegelaten beroepsactiviteit gevolgd door het terugvallen op een vervangingsinkomen

Wie een beroepsactiviteit uitoefent kan zolang hij/zij de normale pensioenleeftijd niet bereikt heeft onder bepaalde voorwaarden terugvallen op een vervangingsinkomen (werkloosheidvergoeding, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen).

De betrokken sociale zekerheidsregelingen hebben een aantal cumulatierregels, onder meer om de cumulatie met een pensioen tegen te gaan. Omgekeerd bestaat er in de pensioenregeling voor werknemers en zelfstandigen een absoluut cumulatieverbod tussen pensioenen en andere sociale zekerheidsuitkeringen. Wie één dag van de maand een andere sociale zekerheidsuitkering geniet, verliest het recht op pensioen voor die maand. Men kan wel het ander sociaal voordeel verzaken.

Deze regeling kan leiden tot een drastisch inkomensverlies. Een voorbeeld ter illustratie. Een weduwe of weduwnaar met kinderlast geniet een overlevingspensioen van 30.000 BEF per maand.

Zij/hij oefent een toegelaten beroepsactiviteit uit die 58.000 BEF bruto per maand oplevert. Het totale maandinkomen bedraagt dus 88.000 BEF bruto per maand.

Bij ziekte of werkloosheid valt hij/zij terug op het voordeligste vervangingsinkomen, het pensioen of de andere sociale zekerheidsuitkering. Het plotse inkomensverlies kan ruw geraamd worden op meer dan 40.000 BEF bruto per maand.

Hier dient nog vermeld te worden dat de cumulatierregeling voor een overlevingspensioen in de openbare sector met een ander sociale zekerheidsuitkering nog strenger is. Het genot van een sociale zekerheidsuitkering schorst, ongeacht de duur ervan, het recht op overlevingspensioen gedurende een jaar. Wie een toegelaten activiteit uitoefent en bijvoorbeeld gedurende drie maanden terugvalt op een ziekte-uitkering van 30.000 BEF per maand terwijl het overlevingspensioen slechts 25.000 BEF per maand bedraagt, moet in de praktijk de ziekte-uitkeringen verzaken. Als hij/zij aan de ziekte-uitkering verzaakt ontvangt hij/zij verder onverminderd het overlevingspensioen. Het verlies beperkt zich in dit geval aldus tot 15.000 BEF $[(30.000 \text{ BEF} \times 3) - (25.000 \text{ BEF} \times 3) = 15.000 \text{ BEF}]$.

Als hij/zij niet verzaakt aan de ziekte-uitkering wordt het overlevingspensioen geschorst voor het hele jaar. In dit geval zou het verlies oplopen tot 210.000 BEF $[(25.000 \times 12) - (30.000 \text{ BEF} \times 3) = 210.000 \text{ BEF}]$.

De controle op de uitoefening van een beroepsactiviteit door de gepensioneerde

De gepensioneerde is er enerzijds toe verplicht de uitoefening van een beroepsactiviteit voorafgaandelijk mee te delen aan de pensioendiensten. Indien hij/zij dit niet doet kan er een sanctie volgen. Anderzijds moet hij de inkomsten uit zijn activiteit beperken tot de toegelaten grenzen.

Uit besprekingen met de RVP is gebleken dat in de praktijk, alleszins wat deze instelling betreft, de controle op het respecteren van de inkomensgrenzen enkel gebeurt voor die gepensioneerden die hun beroepsactiviteit hebben aangegeven. Ondanks het bestaan van de Kruispuntbank voor de sociale zekerheid kan de RVP niet systematisch nagaan of gepensioneerden al dan niet een beroepsactiviteit uitoefenen en of zij in voorkomend geval hun beroepsinkomsten beperken tot de toegelaten grenzen.

Hoe de controle bij de andere pensioendiensten verloopt zal verder onderzocht worden.

De Raad voor de uitbetaling van de voordelen

Deze Raad kan, op vraag van de gepensioneerde werknemer en/of zelfstandige, beslissen om de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen te verzaken – onverschuldigde betaling veroorzaakt door de uitoefening van een niet toegelaten beroepsactiviteit valt hieronder – en om geheel of gedeeltelijk af te zien van de toepassing van de sanctie die tegen hem genomen werd omdat hij de uitoefening van een beroepsarbeid niet of niet tijdig heeft aangegeven.

Een dergelijke Raad bestaat niet voor de gepensioneerde ambtenaren. Dit zou in geval van een gemengde loopbaan (ambtenaar en werknemer of zelfstandige) ertoe kunnen leiden dat de sanctie in de ene regeling toegepast wordt en in de andere niet en dat het pensioen in de ene regeling teruggevorderd wordt en in de andere niet.

Het Handvest van de sociaal verzekerde - Validatie van de datum van aanvraag

Zie deel De Administratie der Pensioenen.

Polyvalentie van aanvragen

Dossier 224.

Zie deel Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen.

Motivering van de pensioenbeslissingen - Het ontbreken van een motivering voor het niet opnemen in de beroepsloopbaan van sommige periodes van beroepsactiviteit die door de gepensioneerde in zijn pensioenaanvraag vermeld werden

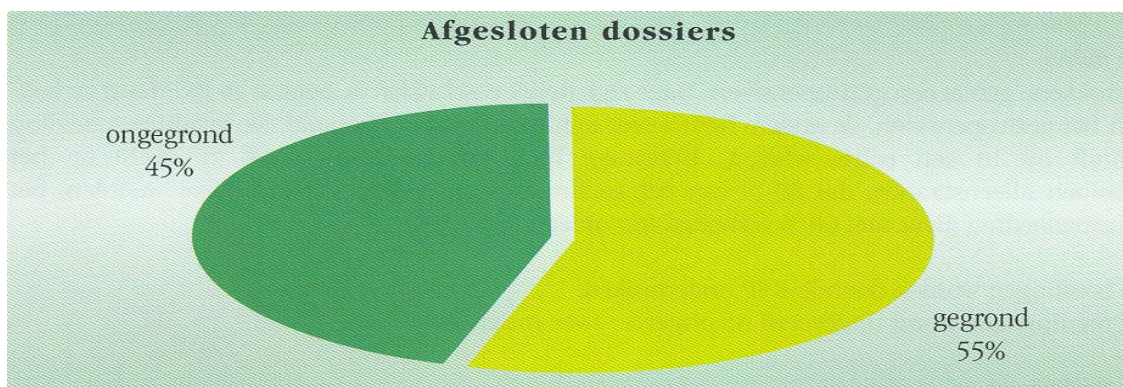
Dossier 228, 330, 372

Zie deel Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen.

De betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de betalingsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Onderbreking van de betaling - 1

Dossier 300

De feiten

De betrokkene heeft gedurende twee maanden een onderbreking gehad in de betaling van haar pensioen. Zij wendde zich drie maal telefonisch tot de betalingsdiensten van de RVP waar zij drie keer een afwimpelend antwoord kreeg. Volgens haar werden technische problemen ingeroepen als oorzaak voor de vertraging met de belofte van een zo spoedig mogelijke regularisatie.

De situatie werd in de loop van de tweede maand rechtgezet zonder echter enige duidelijke uitleg.

Bedenkingen

De RVP heeft ons bevestigd dat deze vertraging uiterst zeldzaam is en louter berust op een technisch probleem, met name moeilijkheden met het informaticasysteem.

Conclusie

Ondanks het onvoorziene karakter van het technisch probleem dat in totaal enkele tientallen andere dossiers betreft, kunnen wij toch niet om de traagheid heen waarmee de RVP reageert (laattijdige regularisatie van de betrokken betalingen) en het gebrek aan informatie aan de betrokkenen.

Na onze tussenkomst heeft de RVP zijn verontschuldiging aan de betrokkene aangeboden.

Onderbreking van de betaling - 2

Dossier 481

De feiten

Betrokkene geniet een gezinspensioen. Daar zij feitelijk gescheiden is, betaalt de RVP haar de helft van het gezinspensioen, de andere helft wordt aan de echtgenoot betaald. De feitelijke scheiding mondt uit in een echtscheiding. Ingevolge haar echtscheiding heeft zij recht op het pensioen alleenstaande, dat 80 % van het gezinspensioen bedraagt. Met andere woorden, het pensioenbedrag dient met 60 % verhoogd te worden.

De betalingen worden door de RVP onderbroken.
De regularisatie wordt uitgevoerd na ongeveer twee maanden.

Bedenkingen

Een wijziging van de burgerlijke staat van de gepensioneerde of een feitelijke scheiding brengen in veel gevallen een wijziging in de pensioenrechten mee. Dit vereist een nieuwe pensioenbeslissing, met recht van beroep, die in de praktijk door de toekenningsdiensten van de RVP en het RSVZ genomen wordt omdat slechts deze diensten over het volledige pensioendossier beschikken.

Echter, zodra de betalingsdiensten op de hoogte zijn van een dergelijke wijziging in de burgerlijke staat of van een feitelijke scheiding – meestal zijn ze veel sneller op de hoogte dan de toekenningsdiensten – nemen zij voorlopige maatregelen in afwachting van de pensioenbeslissing van de toekenningsdiensten. Op basis van de gegevens waarover zij beschikken berekenen zij het vermoedelijke nieuwe pensioenbedrag en passen de betaling aan.

Op die manier worden onverschuldigde betalingen en de daarbij horende terugvorderingen maximaal vermeden. Hierbij wordt een dubbel objectief nagestreefd: een correcte betaling aan de gepensioneerde en een goed beheer van de gelden van het globaal beheer van de sociale zekerheid.

Conclusie

Terwijl in dit geval de gepensioneerde recht had op een verhoging van het pensioenbedrag werd integendeel de betaling onderbroken om deze verhoging door te voeren.

Onderbreking van de betaling - 3

Dossier 120

De feiten

In dit dossier gaat het om een gepensioneerde die een rustpensioen aan het gezinsbedrag geniet. Zijn pensioen wordt normaal op de vijftiende van de maand overgeschreven op zijn rekening. In augustus heeft hij van de RVP een laconiek briefje gekregen met de volgende tekst:

“Ingevolge een aanpassing van uw pensioen kan de betaling voor de maand augustus 1999 op een latere datum gebeuren. Ik heb u van deze eventuele verschuiving in kennis willen stellen om te voorkomen dat u zich nodeloos zorgen zou maken en om u overbodige tussenkomsten of verplaatsingen te besparen. Hoogachtend,”

Zijn dochter neemt onmiddellijk telefonisch contact op met de RVP. De RVP deelt haar mee dat de betaling in september zal gebeuren en dat in geval van financiële problemen de gepensioneerde voorschotten op pensioen aan het OCMW kan vragen. Vermits het dossier in een andere dienst van de RVP in behandeling is, kan men niet zeggen wat de aanpassing precies inhoudt.

Op 2 september wordt het aangepaste bedrag van de maand augustus overgeschreven.

Bedenkingen

De RVP laat ons weten dat het RSVZ met ingang van 1 april 1999 een onvoorwaardelijk rustpensioen van 453 BEF per jaar toegekend heeft aan de echtgenote van de gepensioneerde. Overeenkomstig de wetgeving moet het gezinspensioen met dit bedrag verminderd worden. De aanpassing houdt in dat het maandbedrag van het rustpensioen vanaf april 1999 met 38 BEF, 1/12 van 453 BEF, verminderd wordt. Het teveel betaalde voor de maanden april, mei, juni en juli (151 BEF) wordt in mindering gebracht op het nieuwe maandbedrag van augustus. Vanaf september wordt het toegekende rustpensioen, verminderd met 38 BEF, weer op de gebruikelijke datum uitbetaald.

Conclusie

Om 151 BEF te recupereren en om vanaf augustus het werkelijk verschuldigde rustpensioen te betalen, onderbreekt de RVP de betaling en schrijft het rustpensioen van augustus over met iets meer dan veertien dagen vertraging ten opzichte van de gebruikelijke overschrijvingsdatum.

Onderbreking van de betaling - Conclusies

Eén van de belangrijke opdrachten van de betalingsdiensten is het beheer van de pensioenrechten vanaf hun toekenning en de tijdige betaling van het toegekende bedrag.

Deze opdracht die nogal evident lijkt, geeft in de praktijk evenwel aanleiding tot een aantal moeilijkheden voor de betalingsdiensten.

De in betalingstelling van een pensioen bestaat uit verschillende aspecten die door de Rijksdienst voor Pensioenen in hun brochure "Missie en doelstellingen" als volgt werd samengevat:

Men onderscheidt vier hoofdaspecten:

- instaan voor de regelmatige betaling van de aan de gerechtigden toekomende uitkeringen volgens de gekozen betaalwijze;
- voorafgaand de conformiteit en de onderlinge verenigbaarheid van beslissingen nagaan (cumulatie in een zelfde stelsel of tussen verschillende Belgische of buitenlandse stelsels);
- de correcte inhoudingen verrichten op de pensioenen (ziekteverzekering, solidariteitsinhouding, bedrijfsvoorheffing);
- elke gebeurtenis in acht nemen die het bedrag van de uitkering of de betaalvoorwaarden zou kunnen wijzigen (indexering, wettelijke aanpassing, adreswijziging, burgerlijke staat,...).

Deze algemene principes worden vertaald in drie concrete doelstellingen:

- elke betaling moet gebeuren in de maand van de ingangsdatum van het recht;
- een wijziging van de rechten (herziening, overlijden van de echtgeno(o)t(e), ...) mag in geen enkel geval aanleiding geven tot een onderbreking in de betalingen;
- in alle omstandigheden worden de voorschotten bij voorrang betaald.

De onderzochte dossiers tonen aan dat de RVP er niet altijd in slaagt om de betaling zonder onderbreking te verzekeren.

Tijdens een onderhoud bij de RVP over de bij de Ombudsdienst ingediende klachten hierover werden ons de volgende toelichtingen gegeven.

Maandelijks moeten er voor ongeveer 10.000 gepensioneerden aanpassingen gebeuren aan het betaalde pensioenbedrag. Het overgrote deel van de aanpassingen brengt geen onderbreking in de betaling mee. De huidige informatica van de betalingsdiensten vereist echter nog een belangrijke manuele tussenkomst om de aanpassingen door te voeren. De vrij omslachtige werkwijze, het grote aantal gevallen en niet helemaal voldoende personeel in de betrokken dienst zijn er de oorzaak van dat voor een aantal gepensioneerden de betaling onderbroken wordt. Een vernieuwing en verbetering van de informatica is in voorbereiding en moet op termijn tot een gevoelige verbetering in de toestand leiden.

Het pensioen is voor een groot deel van de gepensioneerden het enige inkomen. Voor een aantal onder hen is een vertraging of een onderbreking in de betaling een kleine ramp. Een onderbreking in de betalingen moet dus ten allen prijze vermeden worden.

Het College is dan ook de mening toegedaan dat in afwachting van de vernieuwing van de informatica, aangepaste procedures moeten opgezet worden om voor iedere gepensioneerde op ieder ogenblik de continuïteit in de betaling te verzekeren. Overwegingen van afnemend marginaal nut in het geheel van de betalingsoperaties zouden hierbij geen rol mogen spelen. Indien er ondanks alles toch een onderbreking in de betaling optreedt, dient deze gemotiveerd te zijn door dwingende redenen en in elk geval onmiddellijk aan de gerechtigden meegedeeld te worden zodat zij de kans krijgen maatregelen te nemen (voorschot bij OCMW,...).

De verplichte afhoudingen op het pensioen

Dossier 20

De feiten

In december 1998 ontvangt de gerechtigde een afrekening betreffende een gedeeltelijke terugbetaling van de solidariteitsafhouding voor het jaar 1995 en 1996.

De betrokkene betwist deze afrekening in december 1998, in februari 1999 en in mei 1999 zonder enige reactie van de RVP.

Bedenkingen

Naar aanleiding van onze tussenkomst heeft de betrokkene in september 1999 een wijzigende afrekening gekregen samen met de verontschuldigheden van de RVP omdat zij niet vroeger antwoordden.

Het probleem situeert zich enerzijds op het vlak van de laattijdige reactie (meer dan 10 maanden om een wijzigende afrekening te bekomen) en anderzijds op het vlak van de afwezigheid van enige reactie op drie opeenvolgende brieven van betrokkene.

Besluit

De RVP erkent zijn nalatigheid maar wil deze vergoelijken enerzijds door te wijzen op het grote aantal dossiers dat herzien moet worden en de voorrang die gegeven wordt aan de behandeling van alle betrokken dossiers en anderzijds door te wijzen op een gebrek aan communicatie tussen de verschillende diensten in dit specifiek geval.

Achterstallen na overlijden – Het pensioen van de maand van het overlijden

Met regelmaat komen er klachten binnen over het feit dat het pensioen van de maand van het overlijden niet uitbetaald wordt aan de erfgenamen of niet terecht komt in de nalatenschap van de overledene wanneer de gepensioneerde overleden is voor de datum waarop de uitbetaling van het pensioen had moeten gebeuren. In een aantal gevallen hebben de klagers ingestaan voor de begrafenis kosten en/of voor de kosten van opname in een ziekenhuis.

De reglementering

Wat er moet gebeuren met de achterstallige pensioenbedragen die op de datum van het overlijden van de gepensioneerde nog niet uitbetaald zijn, wordt in de pensioenregeling voor de werknemers en in die voor de zelfstandigen geregeld bij koninklijk besluit. De tekst in de werknemersregeling luidt als volgt:

“In geval van overlijden van de gerechtigde op een uitkering ten laste van de pensioenregeling voor werknemers, worden de vervallen en niet uitbetaalde termijnen van ambtswege uitbetaald aan de echtgenoot met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden.

Bij ontstentenis van de in het eerste lid bedoelde echtgenoot worden de niet uitbetaalde termijnen, vervallen vóór de maand van het overlijden, uitbetaald in volgende orde:

1° aan de kinderen met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden;

2° aan ieder persoon met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden;

3° aan de persoon die in de verplegingskosten is tussengekomen;

4° aan de persoon die de begrafenis kosten heeft betaald.

De in het tweede lid bedoelde termijnen worden van ambtswege aan de in dat lid, 1°, beoogde rechthebbenden uitbetaald. ...”.¹

In de pensioenregeling voor de zelfstandigen is de formulering lichtjes verschillend maar inhoudelijk blijft de oplossing dezelfde. Artikel 157 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers bepaalt immers:

¹ Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 72

"In geval van overlijden van een gerechtigde op een rustpensioen, een overlevingspensioen, een pensioen van uit de echt gescheiden echtgenoot of op een uitkering als van tafel en bed gescheiden echtgenoot, worden de vervallen en op de dag van het overlijden niet betaalde termijnen ambtshalve uitgekeerd, naar gelang het geval:

1° aan de overlevende echtgenoot, op voorwaarde dat de echtgenoten op het ogenblik van het overlijden van de gerechtigde niet van tafel en bed gescheiden zijn noch feitelijke gescheiden zoals bedoeld in artikel 99;

2° aan de kinderen met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden. Deze laatsten kunnen slechts aanspraak maken op de termijnen die aan de maand van het overlijden voorafgaan en zulks alleenlijk bij ontstentenis van de echtgenoot bedoeld in 1." ¹

Artikel 159 van hetzelfde koninklijk besluit voegt hier aan toe:

"Bij overlijden van een gerechtigde bedoeld bij artikel 157 en bij ontstentenis van de bij hetzelfde artikel bedoelde rechthebbenden, worden de vervallen en op de dag van het overlijden niet betaalde termijnen die aan de maand van het overlijden voorafgaan uitgekeerd in de hiernavolgende orde:

1° aan ieder persoon die met de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van het overlijden;

2° aan de persoon die ingestaan heeft voor de verplegingskosten;

3° aan de persoon die de begrafeniskosten heeft betaald.

Elk in deze paragraaf bedoeld persoon kan op de termijnen slechts aanspraak maken bij ontstentenis van een aanvragende rechthebbende van een vorige rang." ²

Het pensioen dat betrekking heeft op de maand van het overlijden kan dus, na overlijden van de gerechtigde, enkel nog aan de langstlevende echtgenoot uitbetaald worden die op het ogenblik van het overlijden samenwoonde met de gepensioneerde. In al de andere gevallen wordt het pensioen niet meer uitbetaald na overlijden.

De datum van betaling

Deze regeling wordt als uiterst onrechtvaardig gevoeld omdat, naar gelang de datum van overlijden vóór of na de datum van betaling valt, het pensioen niet of wel betaald wordt. Daarenboven is de datum van betaling per postassignatie niet dezelfde voor iedereen en bestaat er een verschil in behandeling tussen de gepensioneerden die betaald worden per postassignatie en diegenen die betaald worden per overschrijving op hun bank- of postrekening.

De pensioenen moeten niet op een welbepaalde datum betaald worden. De teksten bepalen enkel dat de pensioenen verworven zijn per twaalfden:

"De rust- en overlevingspensioenen zijn verworven per twaalfden en betaalbaar per maand." ³

¹ Koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, artikel 157

² Koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, artikel 159, § 1

Dit betekent dat het pensioen dat betrekking heeft op een bepaalde kalendermaand in de loop van die kalendermaand moet uitbetaald worden, niet meer en niet minder. In principe is dus elke dag van de maand goed.

Betaling per postassignatie

Rekening houdend met dit gegeven en om redenen van praktische organisatie, zowel bij de RVP als bij De Post, gebeurt de betaling per postassignatie gespreid over de maand volgens de aard van het pensioen:

- de gezinspensioenen worden overgemaakt op de zesde van de maand;
- de rustpensioenen als alleenstaande op de veertiende van de maand;
- de overlevingspensioenen op de twintigste van de maand.

Daarenboven wordt de verdeling van de assignaties door de Post, per uitgiftedatum, telkens gespreid over drie dagen. Het komt er dus op neer dat de pensioenen die per postassignatie betaald worden op negen verschillende dagen betaald worden. De gepensioneerde weet wel op welke dag de assignatie zal aangeboden worden.

Vergelijken we twee gepensioneerden die elk een overlevingspensioen genieten dat per postassignatie betaald wordt. De normale betaaldatum voor gepensioneerde A is de twintigste en voor gepensioneerde B de tweeëntwintigste van de maand. Beiden overlijden op de eenentwintigste van de maand. Gepensioneerde A zal haar overlevingspensioen gekregen hebben en gepensioneerde B niet.

Overlijdensdatum	Assignatie					
	14de	15de	16de	20ste	21ste	22ste
vóór de 14de	-	-	-	-	-	-
14de	- / x	-	-	-	-	-
15de	x	- / x	-	-	-	-
16de	x	x	- / x	-	-	-
17de	x	x	x	-	-	-
18de	x	x	x	-	-	-
19de	x	x	x	-	-	-
20ste	x	x	x	- / x	-	-
21ste	x	x	x	x	- / x	-
22ste	x	x	x	x	x	- / x

Betekenis van de symbolen

- Het pensioen wordt niet betaald

X Het pensioen wordt betaald

-/x Het pensioen wordt wel of niet betaald naar gelang het aangeboden wordt voor of na het overlijden

³ Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglementbetreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 67

Voor de RVP is het grote voordeel van de betaling per assignatie dat er quasi niets mis kan lopen, dat de kans op onverschuldigde betalingen uiterst miniem is.

Voor een gezinspensioen is immers in principe de handtekening van beide echtgenoten nodig. Wanneer één van de echtgenoten zijn handtekening niet zet, zal de assignatie niet uitbetaald worden. Een pensioen als alleenstaande en ook een overlevingspensioen kan enkel aan de begunstigde uitbetaald worden zodat bij overlijden voor aanbidding van de assignatie er geen onverschuldigde betaling kan gebeuren.

In dit systeem van betaling ontstaan er nog bijkomende problemen wanneer de gepensioneerde wegens ziekte opgenomen wordt in een ziekenhuis of bij een familielid wat normalerwijze geen aanleiding geeft tot een adreswijziging. De postassignatie die thuis aangeboden wordt kan in die gevallen niet op de dag van aanbidding afgetekend en geïnd worden. Wanneer de gepensioneerde na de eerste aanbidding overlijdt voor dat de postassignatie hem bereikt, zal het pensioen niet meer uitbetaald worden. Vermits er in die gevallen geen effectieve uitbetaling van het pensioen geweest is, weigert de RVP het pensioen uit te betalen aan andere personen dan de samenwonende langst levende echtgeno(o)t(e) en dit ondanks het feit dat de gepensioneerde nog in leven was op het ogenblik van de eerste aanbidding.

Betaling op een financiële rekening

De zaken liggen helemaal anders bij betaling van het pensioen op een bankrekening.

Alle pensioenen die op een financiële rekening betaald worden, worden overgeschreven op de vijftiende van de maand. De overschrijving wordt beschouwd als effectieve betaling voor zover de gepensioneerde overlijdt na de vijftiende van de maand. Opname in een ziekenhuis of elders beïnvloedt de betaling dus niet. Daarenboven blijft het pensioen betaald als de gepensioneerde op de vijftiende van de maand overlijdt.

Discriminatie

Het College heeft een dubbele discriminatie vastgesteld tussen de gepensioneerden die betaald worden per postassignatie enerzijds en de gepensioneerden die betaald worden op een bankrekening anderzijds.

Een eerste discriminatie bestaat erin dat de gepensioneerde die niet lijfelijk aanwezig is op het ogenblik van de aanbidding van de assignatie of niet in staat is om te tekenen het pensioen van de maand van overlijden niet meer ontvangt indien hij overlijdt voor een tweede aanbidding. Voor wie betaald wordt op een financiële rekening speelt dit geen enkele rol.

Een tweede discriminatie is te vinden in de spreiding van de verdeling van de assignaties door de Post over 3 dagen (zie hoger – betaling per postassignatie).

Conclusie

Het College had zich voorgenomen om over deze problematiek een algemene aanbeveling te formuleren met het oog op de wegwerking van deze discriminaties.

Inmiddels is echter op 18 februari 2000 in het Belgisch Staatsblad een koninklijk besluit gepubliceerd dat deze discriminaties wegwerkt voor de gerechtigde op een werknemerspensioen en dit met ingang van 1 maart 2000.¹

Vanaf 1 maart 2000 wordt voor de gepensioneerde werknemers niet langer rekening gehouden met de effectieve betaling maar met de uitgiftedatum van de postassignatie.

De nieuwe tekst luidt:

"...Bij ontstentenis van de in het eerste lid bedoelde echtgenoot worden de niet uitbetaalde termijnen met inbegrip van de uitkering voor de maand van overlijden voor zover de gerechtigde niet overleden was op de uitgiftedatum van de postassignatie of bij betaling op een persoonlijke rekening op de in het nationaal compensatiesysteem geldende uitvoeringsdatum, betaald in volgende orde:

- aan de kinderen met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden;
- aan ieder persoon met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden;
- aan de persoon die in de verplegingskosten is tussengekomen;
- aan de persoon die de begrafeniskosten heeft betaald."

Het College heeft aan de Minister van Sociale Zaken en Pensioenen gevraagd waarom enkel de situatie van gepensioneerde werknemers geregeld werd. De Minister heeft meegedeeld dat in de regeling voor zelfstandigen een zelfde koninklijk besluit in voorbereiding is. Dit besluit zal terugwerken tot 1 maart 2000.

De betaling per postassignatie of op een financiële rekening

Naar aanleiding van een klacht die uiteindelijk onontvankelijk verklaard werd omdat de klager geen volmacht voorgelegd heeft, heeft de Ombudsdienst Pensioenen onderzocht op welke wijze de pensioenen door de RVP betaald worden. De klacht kwam er op neer dat de bankinstelling van een overleden gepensioneerde, die gedurende acht jaar ten onrechte een gezinspensioen genoten had na het overlijden van zijn echtgenote, het door de RVP onverschuldigd betaalde bedrag had terug gestort en de rekening van de overledene hiervoor had gedebiteerd.

De betaling van de pensioenen per postassignatie is nog steeds de basisregel. Zij worden door de Rijksdienst voor Pensioenen vereffend door middel van een postassignatie waarvan het bedrag thuis bij en persoonlijk aan de gerechtigde betaalbaar is. Voor een gezinspensioen wordt de assignatie opgemaakt op naam van beide echtgenoten.^{2 3}

¹ Koninklijk besluit van 21 januari 2000 tot wijziging van de artikelen 66,67 en 72 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust-en overlevingspensioen voor werknemers

² Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 66

³ Koninklijk besluit van 22 december 1997 houdende het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, artikel 137

Deze betalingswijze biedt de RVP quasi honderd procent zekerheid dat er naar aanleiding van het overlijden van een gerechtigde of zijn/haar echtgeno(o)t(e), of naar aanleiding van een verblijf in het buitenland geen onverschuldigde betalingen zullen gebeuren. Het feit dat de betaling persoonlijk aan de gerechtigde moet gebeuren staat hier borg voor.

Bij betaling op een rekening liggen de zaken anders. De betaling is een louter financiële verrichting waarin de gepensioneerde niet persoonlijk tussenkomt. Daarom is in de regelgeving en de praktische uitwerking ervan naar een evenwaardige garantie gezocht.

In eerste instantie beschrijven we het toegepaste systeem aan de hand van de reglementaire teksten en van de gehanteerde overeenkomsten.

De reglementering

Op hun aanvraag kunnen de gepensioneerden de betaling op een persoonlijke rekening verkrijgen. De aanvraag moet gericht worden aan de RVP door middel van een speciaal formulier. Wie wil betaald worden per overschrijving op bank- of postchequerekening moet dus daartoe zelf het initiatief nemen.

Deze materie wordt geregeld door het koninklijk besluit van 17 oktober 1991 betreffende de betaling per overschrijving van de uitkeringen betaald door de Rijksdienst voor Pensioenen. Artikel 1, § 1, van dit besluit bepaalt het volgende:

“ De personen aan wie de Rijksdienst voor Pensioenen één of meer uitkeringen betaalt, kunnen op hun aanvraag de betaling van de uitkeringen bekomen op een persoonlijke rekening geopend bij één van de in het derde lid bedoelde financiële instellingen, op voorwaarde dat deze met de Rijksdienst voor Pensioenen één of meer overeenkomsten heeft gesloten, waarvan het model, naar gelang het geval, door de Ministers die de pensioenen en tegemoetkomingen aan gehandicapten onder hun bevoegdheid hebben, werd goedgekeurd.

De in het eerste lid bedoelde overeenkomsten zullen, naar gelang het uitkeringen betreft die al dan niet overal ter wereld betaalbaar zijn, inzonderheid de onderscheiden verantwoordelijkheden van de Rijksdienst voor Pensioenen en van de financiële instelling bepalen, om de regelmatigheid van de overschrijving van de maandelijkse termijnen van de uitkering en van de creditering van de rekening van de gerechtigde te verzekeren. Zij zullen eveneens de waarborgen vaststellen die de financiële instelling aan de Rijksdienst moet geven betreffende de terugbetaling van ten onrechte gestorte bedragen.

Onder de in het eerste lid bedoelde financiële instellingen moet worden verstaan:

- de in België gevestigde banken;
- de instellingen waarop de wet van 17 juni 1991 tot organisatie van de openbare kredietsector en tot harmonisering van de controle en de werkingsvoorwaarden van de kredietinstellingen van toepassing is;
- het Bestuur der postcheques;

- de private spaarkassen onderworpen aan het koninklijk besluit van 23 juni 1967 houdende coördinatie van de bepalingen betreffende de controle op de spaarkassen."

De overeenkomsten en verbintenissen

De waarborgen die de financiële instelling moet geven betreffende de terugbetaling van ten onrechte gestorte bedragen zijn opgenomen in artikel 3, §§ 3 en 4 van de overeenkomst met de financiële instelling. Ook van deze contractuele bepalingen (Overeenkomst type I of II) geven wij de integrale tekst weer om beter te kunnen aantonen welke mechanismen er werken bij de betaling per overschrijving.

"§ 3. Zodra de financiële instelling kennis neemt van het overlijden van de gerechtigde op een op rekening gestort voordeel of van het overlijden van de echtgenoot van zo een gerechtigde, verwittigt zij de RVP.

Elke creditering na de datum van het overlijden van de gerechtigde of van diens echtgenoot, wanneer het om een gezinsuitkering gaat, zal worden beschouwd als ten onrechte gebeurd.

De financiële instelling verbindt zich ertoe het bedrag van de voordelen die onverschuldigd betaalbaar werden gesteld, terug te storten op de rekening van de RVP, zelfs indien het beschikbaar tegoed op de rekening van de gepensioneerde minder bedraagt dan het onverschuldigd gecrediteerd bedrag. Het onverschuldigd gecrediteerd bedrag wordt door de financiële instelling teruggestort aan de RVP binnen de 10 werkdagen, te rekenen vanaf het ogenblik waarop de financiële instelling vanwege de RVP kennisgeving ontvangt van het bedrag van de onverschuldigde betaling.

§ 4. Wanneer de RVP ten onrechte een voordeel of een gedeelte ervan betaalbaar heeft gesteld wegens het niet naleven van een door de gepensioneerde onderschreven verbintenis, *kan hij de financiële instelling erom verzoeken hem het ten onrechte betaalde bedrag zonder tussenkomst van de gerechtigde terug te storten.*

De financiële instelling zal het bedrag terugbetalen tot beloop van het saldo dat op de rekening van de gerechtigde op het ogenblik van het verzoek tot terugbetaling beschikbaar is na boeking eventueel van de debiteringsopdrachten onder welke vorm ook gegeven.

Indien niettemin de voordelen onverschuldigd betaalbaar werden gesteld omdat de gepensioneerde de door hem onderschreven verbintenis inzake de wettelijke of reglementair voorgeschreven verblijfsvoorwaarden niet is nagekomen, verbindt de financiële instelling zich ertoe het onverschuldigd gecrediteerde bedrag op de postrekening van de RVP terug te storten. Dit bedrag mag evenwel nooit groter zijn dan het op de rekening van de gepensioneerde beschikbare saldo vermeerderd met 1.239,47 EUR of 50.000 BEF."

Naast de waarborgen die van de financiële instellingen gevraagd worden inzake de onverschuldigd betaalde bedragen moet ook de gepensioneerde een verbintenis aangaan met de RVP en een machtiging geven aan de financiële instelling om op eenvoudig verzoek alle ten onrechte betaalde sommen terug te storten aan de RVP, binnen de perken van wat bepaald is in de overeenkomst tussen de financiële instelling en de RVP.

Deze machtiging en verbintenis is als volgt geformuleerd op de aanvraag tot betaling per overschrijving (het meervoud geldt wanneer het gaat om uitkering die berekend is aan het bedrag voor een gezin):

"... machtigt (machtigen) bovenvermelde financiële instelling op eenvoudig verzoek alle ten onrechte betaalde sommen aan de RVP terug te storten binnen de perken van wat bepaald is in artikel 3, §§3 en 4 van overeenkomst type I of type II, gesloten tussen de financiële instelling en de RVP. Die machtiging blijft van kracht bij zijn/haar/hun overlijden of bij overlijden van een van hen.

Verbindt (verbinden) zich solidair en ondeelbaar voor de uitkeringen die overal ter wereld betaalbaar zijn:

- de ten onrechte ontvangen sommen onmiddellijk terug te betalen;
- de RVP spontaan in te lichten over elke gebeurtenis die het recht op uitbetaling van het pensioen kan wijzigen (bv. wijziging in de burgerlijke stand, adreswijziging);
- bij ieder verzoek van de RVP binnen de 15 dagen een volgens de vereiste voorschriften afgeleverd bewijs van leven of van burgerlijke staat over te leggen.

Verbindt (verbinden) zich solidair en ondeelbaar voor de uitkeringen die niet overal ter wereld betaalbaar zijn (zie ommezijde):

- de ten onrechte ontvangen sommen onmiddellijk terug te betalen;
- de RVP spontaan in te lichten over elke gebeurtenis die het recht op uitbetaling van het pensioen kan wijzigen (bv. wijziging in de burgerlijke stand, adreswijziging);
- het hem/haar/hun trimestrieel toegezonden levensbewijs binnen de 30 dagen ingevuld terug te zenden aan de RVP;
- de RVP in te lichten over elk verblijf in het buitenland en - indien de aanvrager gerechtigd is op een tegemoetkoming voor hulp van derde - over elke opname in een verpleeginstelling of een rusthuis voor bejaarden."

We zien dus dat deze combinatie van overeenkomsten en verbintenissen aan de RVP de grootst mogelijke zekerheid probeert te bieden om in geval van onverschuldigde betaling zonder bijkomende stappen te moeten ondernemen geheel of minstens gedeeltelijk terugbetaald te worden.

De RVP moet immers als betaalinstantie er niet alleen zorg voor dragen dat de pensioenen betaald worden maar ook dat de gelden van de gemeenschap, het globaal financieel beheer van de sociale zekerheid, niet ten onrechte worden uitgegeven.

De door de overeenkomsten geboden zekerheid gaat echter verder dan de zekerheid die geboden wordt bij de betaling per postassignatie. Het gaat hier immers in theorie om alle ten onrechte betaalde sommen en niet alleen om de onverschuldigde betalingen die voortvloeien uit een overlijden of een niet toegelaten verblijf in het buitenland. Daarenboven blijkt dat een aantal wettelijke en reglementaire bepalingen omzeild worden.

De combinatie van overeenkomsten en verbintenissen die aangegaan worden door de gepensioneerde en de financiële instellingen leiden ertoe dat:

- de wettelijke verjaringstermijnen van zes maanden en vijf jaren niet moeten geëerbiedigd worden;
- dat de schuld niet betekend wordt aan de gepensioneerde met een recht van beroep en de mogelijkheid om de verzaking aan de schuld te vragen;
- de ontstane schuld onmiddellijk in zijn totaliteit kan gerecupereerd worden indien er genoeg geld op de financiële rekening van de gepensioneerde beschikbaar is terwijl de ambtshalve terugvordering in principe gebeurt door afhoudingen van maximaal 10% op het maandbedrag van het pensioen tot de schuld voldaan is.

Aanbeveling

Vermits de pensioenwetgeving van openbare orde is, kan er niet bij overeenkomst van afgeweken worden. Het College van de Ombudsmannen voor de pensioenen beveelt dan ook aan om de reglementering betreffende de betaling per overschrijving van de uitkeringen betaald door de Rijksdienst voor Pensioenen en de erop gebaseerde overeenkomsten zodanig aan te passen dat:

- de verjaringstermijnen van zes maanden en vijf jaren gerespecteerd worden;
- iedere schuld op de gewone wijze betekend wordt met recht van beroep en mogelijkheid van een aanvraag tot verzaking;
- aan de gepensioneerde expliciet toestemming moet gevraagd worden om de schuld op een andere wijze te delgen dan door afhoudingen van 10% op het maandbedrag van het pensioen.

Intresten van rechtswege bij laattijdige betaling van een pensioenvoordeel

Dossier 315

De feiten

Betrokkene geniet een pensioen in de werknemersregeling (RVP). Zij diende de pensioenaanvraag in op 16/07/1998. Haar pensioen moest ingaan op 01/08/1999. In november 1999 heeft betrokkene nog geen beslissing ontvangen en wordt haar pensioen nog niet uitbetaald. Op 24/12/1999 wordt haar, door onze tussenkomst, een beslissing toegestuurd.

Bedenkingen

Er is geen enkele reden terug te vinden die de vertraging in de behandeling van het dossier verantwoordt. Vanaf de maand mei 1999 beschikte de RVP over alle nodige gegevens.

Overeenkomstig het Handvest van de sociaal verzekerde moet de RVP binnen de acht maanden na het indienen van de pensioenaanvraag een beslissing nemen. Indien geen beslissing binnen deze termijn kan genomen worden, dient betrokkene hiervan verwittigd te worden.

Indien gegevens ontbreken die door de betrokkene zelf of een buitenlandse instelling dienen overgemaakt te worden, wordt de termijn geschorst.

In dit dossier werden de laatste inlichtingen door de buitenlandse instelling overgemaakt in mei 1999. Pas 7 maanden later werd er een beslissing genomen.

Er zijn dan ook van rechtswege intresten verschuldigd op basis van artikel 20 van het Handvest van de sociaal verzekerde.

De intresten zijn onder meer niet verschuldigd indien het bedrag dat voorlopig wordt uitbetaald tenminste 90 % bedraagt van het definitieve bedrag. Daar betrokkene geen pensioen ontving zijn wel degelijk intresten verschuldigd.

De RVP heeft deze intresten betaald op onze vraag.

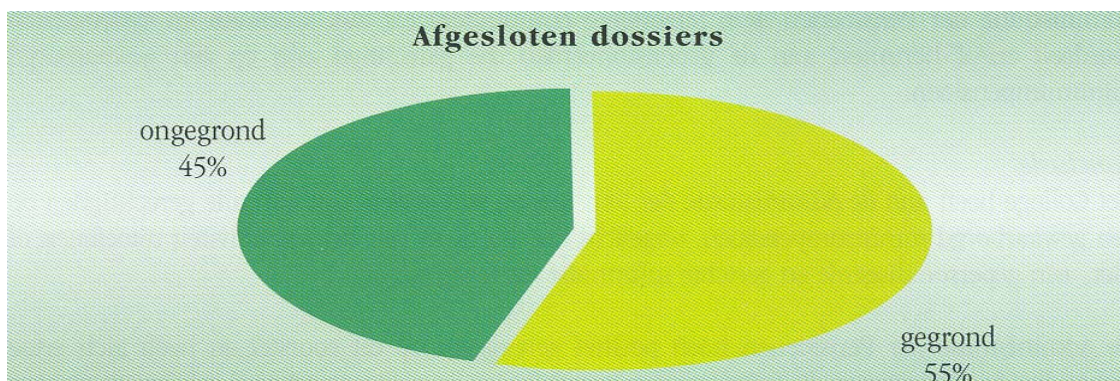
Conclusie

Het College stelt vast dat in dit geval de intresten slechts betaald werden op zijn verzoek. Opdat het Handvest van de sociaal verzekerde op dit vlak een reële meerwaarde zou bieden aan de gepensioneerde lijkt het aangewezen dat de pensioendiensten spontaan tot de betaling van intresten zouden overgaan. Het College blijft de problematiek volgen en komt er in het volgende jaarverslag op terug.

De Administratie der Pensioenen (AP)

Deze pensioendienst staat in voor de toekenning van de rust- en overlevingspensioenen voor ambtenaren. Een opsomming van zijn taken is opgenomen in het tweede hoofdstuk van deel I onder het begrip "pensioendiensten".

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

De cumulatie van een beroepsactiviteit met een gewaarborgd minimumpensioen – Nood aan betere informatie betreffende de cumulatierregels

Dossier 65

De feiten

De klager geniet een militair pensioen wegens definitieve lichamelijke ongeschiktheid. Het pensioen is samengesteld uit twee elementen: enerzijds het nominaal pensioenbedrag en anderzijds het supplement gewaarborgd minimum ter aanvulling van het nominaal pensioenbedrag.

In 1997 heeft betrokkene een beroepsactiviteit uitgeoefend waarvan de inkomsten de toegelaten grens met enkele duizenden franken overschrijden.

De Administratie der Pensioenen beslist tot de vermindering van het pensioen met 1/3, specifieke cumulatierregeling voor sommige gepensioneerden, en geeft aan de Centrale Dienst der Vast Uitgaven opdracht tot terugvordering van het teveel uitbetaalde bedrag.

De betrokkene die de vermindering zelf had berekend op basis van de algemene cumulatierregels vraagt de vermindering van zijn pensioen met 1,5 % en niet met 1/3.

Bedenkingen

Het onderzoek naar de wettelijkheid van de genomen beslissing heeft geen enkele onregelmatigheid aangetoond. Het College heeft evenwel niet met zekerheid kunnen vaststellen of de betrokkene al dan niet op de hoogte was van de bijzondere regeling die geldt voor gepensioneerden die recht hebben op een gewaarborgd minimum. Het staat echter vast dat de Administratie der Pensioenen deze bijzondere cumulatieregels niet spontaan en systematisch mededeelt en/of herinnert aan de gepensioneerden die gerechtigd zijn op een gewaarborgd minimumpensioen.

Conclusie

Het College heeft aan de Administratie der Pensioenen voorgesteld om aan alle gerechtigden op een gewaarborgd minimumpensioen, ongeacht het feit of zij een beroepsactiviteit uitoefenen of niet, een gepersonaliseerde en gerichte informatie toe te sturen.

De Administratie der Pensioenen heeft positief gereageerd op dit voorstel en heeft zich ertoe verbonden de documenten die voortaan aan gerechtigden op een gewaarborgd minimum worden verzonden zo duidelijk mogelijk aan te passen vooral wat betreft de cumulatieregels betreffende de toegelaten beroepsactiviteit.

Zij heeft er zich ook toe verbonden in de loop van het jaar 2000 aan alle 22.000 gerechtigden op een gewaarborgd minimum een brief te sturen waarin de specifieke regels betreffende de toegelaten beroepsactiviteit in geval van gewaarborgd minimum worden herinnerd.

Deze informatie komt boven op de gebruikelijke procedures waarbij de gepensioneerden erop gewezen worden dat zij elke beroepsactiviteit, van welke aard ook, die zij willen hernemen of beginnen voorafgaandelijk aan de Administratie der Pensioenen moeten melden.

De weerslag van de Algemene Baremaherziening bij de lokale besturen op de pensioenen van ambtenaren van deze besturen

Dossiers 16, 35, 48, 74

De feiten

De klachten die door de Ombudsdienst Pensioenen onderzocht werden, hebben betrekking op gemeentelijke rustpensioenen (gemeente en OCMW) waarvan het bedrag beïnvloed wordt door het in voege treden van de Algemene Baremaherziening bij de lokale besturen op 1 januari 1994.

Twee klachten betreffen de niet uitgevoerde perequatie van een pensioen met als ingangsdatum respectievelijk 1 oktober 1990 en 1 oktober 1993.

Twee andere klachten betreffen het niet definitief vaststellen van het pensioenbedrag van een pensioen met als ingangsdatum respectievelijk 1 oktober 1996 en 1 december 1996.

Pensioenberekening en perequatie bij een algemene baremaherzining – Wettelijke bepalingen

De wet van 9 juli 1969 tot wijziging en aanvulling van de wetgeving betreffende de rust- en overlevingspensioenen van het personeel van de openbare sector bepaalt de voorwaarden die moeten vervuld zijn om bij een algemene baremaherzining in de openbare sector:

- de lopende pensioenen te kunnen perequateren;
- de gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar te kunnen berekenen voor de nieuwe pensioenen op het ogenblik dat een algemene baremaherzining in de openbare sector wordt doorgevoerd.

Artikel 11 van bovengenoemde wet bepaalt dat de rust- en overlevingspensioenen worden berekend op basis van de bezoldigingen die werden of zouden worden toegekend onder de voorwaarden bepaald bij de op het tijdstip van de pensionering geldende bezoldigingsregeling.

Artikel 12 van dezelfde wet bepaalt de voorwaarden die vervuld moeten zijn om de lopende pensioenen te perequateren op het ogenblik van een wijziging in de bezoldigingsregeling van de in dienst zijnde ambtenaren.

De omzendbrieven van het Waalse gewest

De algemene baremaherzining bij de lokale besturen heeft aanleiding gegeven tot de omzendbrief van het Waalse gewest van 27 mei 1994 betreffende de algemene principes van het lokaal en provinciaal openbaar ambt.

De nieuwe principes die hierin geformuleerd worden voorzien niet louter in de toekenning van een geldelijk statuut waarin nieuwe weddenscalen worden vastgesteld en de integrale overschakeling van de in dienst zijnde lokale ambtenaren naar dit statuut. Het geheel van de graden wordt samengebracht in 5 niveaus (van E tot A), de regels betreffende de geldelijke anciënniteit worden gewijzigd en de toekenning van nieuwe weddenscalen vanaf 1 juli 1994 door middel van inschaling wordt voorzien.

De volledige inschaling in het nieuwe statuut is voorzien ten laatste op 1 januari 2000.

Tussen de Administratie der Pensioenen en de diensten van het Waalse gewest zijn uiteenlopende interpretaties ontstaan betreffende de toepassing van dit nieuwe geldelijke statuut op de pensioenen, wat de blokkering van de pensioendossiers tot gevolg had.

De Administratie der Pensioenen leidde daarenboven uit de inhoud van de omzendbrief en de nieuwe principes die hierin vermeld werden af dat de voorwaarden voor perequatie van de lopende pensioenen zoals vermeld in de wet van 9 juli 1969 niet vervuld waren.

Het overleg tussen de Administratie der Pensioenen en de diensten van het Waalse gewest leidde tot een nieuwe omzendbrief van het Waalse gewest van 20 augustus 1998 die de omzendbrief van 27 mei 1994 vervolledigde. Hierin wordt aan de lokale overheden gevraagd om een besluit uit te vaardigen waarin een synthese van de toepassing van de algemene baremaherzining is opgenomen alsook de uitwerking van de in aanmerking te nemen weddenscalen.

Gevolgen van de omzendbrief van het Waalse gewest van 20 augustus 1998

De weddenschalen die na beraadslaging door de lokale besturen zijn vastgesteld volgens de aanbevelingen van de omzendbrief van 20 augustus 1998 voldoen aan de voorwaarden van de wet van 9 juli 1969.

Op basis van de twee eerste baremaverhogingen van 2 % op 1 juli 1994 en van 2 % op 1 juli 1995 worden de lopende pensioenen geperequateerd vanaf voormelde data.

Ook bij de vaststelling van de gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar voor de pensioenen die ingaan vanaf 1 juli 1994 moet met deze nieuwe weddenschalen rekening gehouden worden.

Het principe van artikel 11 van de wet van 9 juli 1969 is toepasselijk op de pensioenen die ingaan vanaf de datum van de volledige inschaling van de lokale overheid in de algemene baremaherziening. De gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar zal worden vastgesteld op basis van de weddenschalen voorzien in de omzendbrief van 27 mei 1994.

Praktische moeilijkheden waarmee de Administratie der Pensioenen geconfronteerd wordt

In de praktijk is het perequatiebureau van de Administratie der Pensioenen bevoegd voor de aanpassing van de bestanden betreffende de weddenschalen van de verschillende instellingen waarvoor de Administratie der Pensioenen de pensioenen beheert en betaalt. Alle wijzigingen in het geldelijk statuut tengevolge van de algemene baremaherziening voor de Waalse gemeenten moeten in deze bestanden opgenomen worden. Zonder de aanpassing van de bestanden kunnen de pensioenen niet worden herzien of geperequateerd.

De vaststelling van het nieuw geldelijk statuut ingevolge de algemene baremaherziening blijkt evenwel een zeer ingewikkelde taak te zijn. Bovendien zijn er, afhankelijk van de beslissingen of de opties genomen door de gemeentelijke overheid, verschillen ontstaan. Zo heeft de gemeentelijke overheid de keuze van volledige inschaling in de nieuwe barema's tussen 1 januari 1996 en 1 januari 2000. Bovendien is er geen éénvormigheid in het indienen van de nieuwe statuten bij de Administratie der Pensioenen. Sommigen dienen het volledige nieuwe statuut in zoals voorgeschreven door de omzendbrief, anderen delen slechts beperkte informatie mee, nog anderen hebben nog steeds niets meegedeeld.

Het perequatiebureau heeft ervoor geopteerd de bestanden eerst aan te passen voor die overheden die de volledige inschaling voorzien voor 1 januari 2000.

Verder werd voorrang gegeven aan deze gemeenten die het volledige administratief en geldelijk statuut hebben ingediend.

De Administratie der Pensioenen werd vaak geconfronteerd met statuten die niet in overeenstemming waren met de omzendbrieven van het Waalse gewest. Systematisch werd contact opgenomen met de verschillende lokale overheden om bijkomende informatie te verkrijgen of om volledige duidelijkheid te hebben over sommige elementen

Het perequatiebureau is er zich bovendien van bewust niet te veel vormvereisten te kunnen opleggen zonder het risico te lopen een systematische blokkering te veroorzaken. De Administratie der Pensioenen heeft dan ook vaak voorlopige oplossingen gezocht om onduidelijkheden en/of het ontbreken van documenten op te vangen.

Deze hulp werd in eerste instantie voorbehouden aan de kleinere lokale overheden. Zij beschikken immers vaak niet over het nodige personeel om ingewikkelde statuten op te stellen.

Conclusie

De eerste omzendbrief van het Waalse gewest heeft de gevolgen van de algemene baremaherziening op de pensioenen over het hoofd gezien.

Hierdoor dienden de nieuwe pensioenen vastgesteld te worden op basis van de oude barema's in voege op 1 november 1993. Bovendien konden de lopende pensioenen niet geperequateerd worden.

Na overleg tussen de betrokken partijen is een nieuwe omzendbrief tot stand gekomen. Pas op het einde van 1998 konden enerzijds de gemeentelijke overheden nieuwe weddenscalen vaststellen en kon anderzijds de Administratie der Pensioenen de nieuwe pensioenen op basis van het definitieve bedrag berekenen en de perequatie van de lopende pensioenen aanvatten.

Daar het meer dan vier jaar heeft geduurd om aan de gemeentelijke overheden de correcte informatie en aanbevelingen te geven betreffende de algemene baremaherziening wordt de Administratie der Pensioenen nu geconfronteerd met het probleem dat nog 2.750 rustpensioenen en 1.400 overlevingspensioenen definitief moeten vastgesteld worden.

Wij hebben aan de Administratie der Pensioenen gevraagd hoe ze dit probleem denken op te lossen. De Administratie heeft ons meegedeeld dat ze 3 bestuursassistenten in dienst heeft genomen om te voldoen aan tijdelijke en uitzonderlijke behoeften. Deze aanwerving werd toegestaan tot 31 december 2000. Een verlenging tot 31 december 2001 is reeds aangevraagd. Er wordt dus verwacht dat het tot eind 2001 zal duren om al deze dossiers definitief af te werken.

De vertraging die nu reeds opgelopen is door omstandigheden onafhankelijk van de wil van de Administratie der Pensioenen heeft ertoe geleid dat de redelijke termijn voor het nemen van een definitieve pensioenbeslissing en het doorvoeren van de perequatie reeds ruim overschreden is. Indien het nu inderdaad nog twee jaren zou duren voor de opgelopen achterstand volledig ingehaald is, is de redelijkheid van de termijn nog verder zoek.

Het College dringt er dan ook op aan dat de bevoegde overheden bijkomende maatregelen zouden nemen om de behandeling van deze dossiers te versnellen.

Terzijde willen wij hier vermelden dat de dossiers van de vier klagers inmiddels definitief afgewerkt zijn door de Administratie der Pensioenen.

Verschillende soorten vertragingen in de behandeling van dossiers

Dossiers 16, 34, 64, 123, 142, 159, 212

De Ombudsdienst Pensioenen werd een aantal keren geconfronteerd met klachten betreffende de definitieve afhandeling van een pensioendossier door de Administratie der Pensioenen. Sommige klachten betroffen het uitblijven van het verzenden van de definitieve beslissing, andere betroffen de definitieve afwerking van een dossier en de uitbetaling van het volledige pensioenbedrag.

Het uitblijven van het verzenden van de definitieve beslissing – Voorleggingsprocedure bij het Rekenhof

De feiten

Het betreft hier dossiers die door de Administratie der Pensioenen volledig afgewerkt zijn en ter goedkeuring aan het Rekenhof werden voorgelegd. Het Rekenhof doet immers uitspraak over de wettigheid en het bedrag van de pensioenen ten laste van de staat na inzage van de bewijsstukken (het pensioendossier).¹

Zo onderzochten wij een dossier dat in de loop van de maand oktober 1998 aan het Rekenhof werd overgemaakt en in februari 2000 nog steeds niet goedgekeurd was. Uit onze informatie blijkt dat dit geen alleenstaand geval is.

Bedenkingen

Tot 31 december 1998 werd het pensioendossier op besluit gezet en aan het Rekenhof overgemaakt. Na de goedkeuring door het Rekenhof werd de definitieve pensioenbeslissing aan de betrokkene verzonden. Deze procedure nam minstens 6 maanden in beslag en kon pas gestart worden na de ingangsdatum van het pensioen. De betrokkene ontving dus de volledige pensioenberekening met vermelding van eventuele beroepsmogelijkheden pas geruime tijd na de ingangsdatum van het pensioen.

Van zodra het pensioenbedrag door de Administratie der Pensioenen was vastgesteld kreeg de betrokkene een betalingsbericht waarin het bedrag, de voor de pensioenberekening in aanmerking genomen duur der diensten en de wedde werden meegedeeld. Indien het pensioenbedrag niet volledig kon worden vastgesteld omdat elementen ontbraken, ontving de betrokkene in elk geval een betalingsbericht met vermelding van het voorlopige pensioenbedrag.

Vanaf 1 januari 1999 werd de voorleggingsprocedure opgesplitst in een informele (zonder besluit) en een formele voorlegging. De Administratie der Pensioenen dient het opmaken van het besluit niet meer af te wachten om de pensioenbeslissing te versturen. Bovendien kan de informele voorlegging reeds voor de ingangsdatum van het pensioen worden opgestart. Deze nieuwe procedure gaat veel sneller omdat het besluit pas achteraf wordt opgemaakt. De betrokkenen waarvan het dossier vóór de ingangsdatum volledig kan afgewerkt worden (merendeel der dossiers) ontvangen dan ook reeds voor de ingangsdatum van het pensioen de definitieve pensioenbeslissing.

Dossiers die voor 1 januari 1999 via de oude voorleggingsprocedure aan het Rekenhof overgemaakt werden, blijven via deze vroegere procedure behandeld.

Deze situatie leidt ertoe dat een aantal aanvragen van voor 1999 nog steeds niet definitief afgehandeld zijn terwijl recentere aanvragen dit wel zijn.

Het uitblijven van de definitieve afwerking – Het ontbreken van gegevens die door derden moeten verstrekt worden

De feiten

Een aantal dossiers kunnen door de Administratie der Pensioenen niet volledig afgewerkt worden. Uit de analyse van deze dossiers blijkt evenwel dat in vele gevallen de Administratie der Pensioenen al het mogelijke heeft gedaan om het pensioendossier zo vlug mogelijk af te werken.

¹ Wet van 27 april 1978 tot invoering van de Nederlandse tekst en tot aanpassing van de Franse tekst van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, artikel 17

Het zijn echter vaak de instellingen die de nodige gegevens voor de vaststelling van het pensioen aan de Administratie der Pensioenen moeten meedelen die in gebreke blijven.

Het pensioen in de openbare sector wordt berekend op basis van de gegevens die meegedeeld worden door het departement waar de belanghebbende het laatst tewerkgesteld was. Wanneer de pensioenadministratie de nodige gegevens niet in haar bezit heeft en deze haar door het departement van tewerkstelling ook niet worden toegestuurd, kan het pensioen niet berekend of althans niet op basis van het volledige bedrag vastgesteld worden.

Een bijzonder probleem stelt zich bij de toepassing van de wet van 14 april 1965. Het principe van deze wet tot vaststelling van een zeker verband tussen de onderscheiden pensioenregelingen van de openbare sector bestaat erin dat een enkel pensioen wordt toegekend aan de belanghebbende voor al zijn opeenvolgende diensten in de openbare sector en dat de pensioenlast verdeeld wordt over de verschillende instellingen. Hierbij dienen niet alleen inlichtingen over de tewerkstelling bekomen te worden maar moet eveneens het akkoord van de instelling om een aandeel te dragen in het enig pensioen verkregen worden.

Indien een rustpensioen niet kan afgewerkt worden omdat bepaalde inlichtingen ontbreken, heeft dit eveneens gevolgen voor het overlevingspensioen. De Ombudsdienst Pensioenen onderzocht de klacht van een betrokkene wiens overlevingspensioen niet afgewerkt wordt. Uit het onderzoek bleek dat het rustpensioen van de vooroverleden echtgenoot nog steeds niet definitief werd vastgesteld omdat weddengegevens ontbreken die door de Vlaamse gemeenschapscommissie van Brussel moesten overgemaakt worden.

Bedenkingen

De afwerking van dergelijke dossiers kan geruime tijd in beslag nemen. De pensioenadministratie heeft hier evenwel geen enkele invloed op en kan enkel op regelmatige tijdstippen haar vraag om inlichtingen herinneren.

Dit probleem doet zich ook voor indien de laatste werkgever niet over de correcte informatie beschikt om een antwoord aan de Administratie der Pensioenen te verschaffen. Dit is het geval wanneer bepaalde situaties moeten geregeld worden op wetgevend vlak. Zo zijn er momenteel nog steeds dossiers die niet volledig zijn afgewerkt ingevolge de algemene baremaherziening van 1994, heeft de Vlaamse gemeenschap pas in 1998 bepaalde vergoedingen vastgesteld waardoor dossiers slechts na 10 jaar konden afgewerkt worden, heeft de Franse gemeenschap bepaalde situaties nog niet definitief geregeld.

Het Handvest van de sociaal verzekerde legt bindende termijnen op voor de afwerking van dossiers wanneer de Administratie der Pensioenen over alle gegevens beschikt. Uit de praktijk blijkt dat deze termijnen niet kunnen gerespecteerd worden ingeval van regularisatie van een groot aantal dossiers door een wettelijke regeling. De Administratie der Pensioenen heeft ons meegedeeld dat zij erover waakt dat de betrokkenen uitbetaald worden op een bedrag dat zo dicht mogelijk het definitieve pensioenbedrag benadert.

In sommige gevallen kunnen de achterstallen waarop betrokkenen recht hebben omdat zij betaald werden op basis van een voorschotbedrag hoog oplopen. In de dossiers die wij onderzocht hebben en waarbij het pensioenbedrag kon verhoogd worden, bedroegen deze achterstallen tussen 28.000 en 211.142 BEF bruto.

Wet van 5 augustus 1968 – Overdracht van pensioenstortingen naar de werknemersregeling

De feiten

In een aantal klachten bleek dat het pensioen in de werknemersregeling niet of slechts gedeeltelijk werd toegekend omdat de Administratie der Pensioenen haar akkoord voor de overdracht van de stortingen in het kader van de wet van 5 augustus 1968 niet had gegeven. Op het ogenblik van onze tussenkomst bleek de nodige informatie beschikbaar te zijn en werd het akkoord onmiddellijk overgemaakt aan de Rijksdienst voor Pensioenen.

Bedenkingen

Artikel 4 van deze wet stelt dat wanneer iemand zijn rechten op het rustpensioen in de openbare sector verliest, hij geacht wordt aan de werknemersregeling onderworpen te zijn geweest.

Deze situatie doet zich veelvuldig voor wanneer een persoon geen diensten heeft gepresteerd na 31 december 1976 of indien een persoon wordt afgezet bij tuchtmaatregel.

In principe kunnen de overdrachten reeds gebeuren voor de pensionering. Indien dit niet gebeurd is, wordt de overdracht ambtshalve onderzocht op het ogenblik van de pensioenaanvraag in de openbare sector en slechts op verzoek op het ogenblik van de pensioenaanvraag in de werknemersregeling.

Dit houdt in dat de Administratie der Pensioenen op dat ogenblik de loopbaan van de betrokkene moet nagaan en hierbij dezelfde problemen kan ondervinden als bij het onderzoek van een gewoon pensioendossier. Zo hebben we vastgesteld dat in een bepaald geval het principiële akkoord slechts na meer dan 1 jaar kon gegeven worden omdat gegevens betreffende de loopbaan in de openbare sector ontbraken.

Algemene conclusie

Door de nieuwe voorleggingsprocedure bij het Rekenhof worden er meer mogelijkheden geboden dan in het verleden om de principes van behoorlijk bestuur te respecteren en kan de definitieve pensioenbeslissing binnen een redelijke termijn aan de betrokkenen worden overgemaakt. Deze redelijke termijn is echter niet gerespecteerd voor de dossiers die voor 1999 aan het Rekenhof werden voorgelegd en nog niet zijn goedgekeurd.

Een snelle definitieve afwerking van al deze dossiers dringt zich op en meer nog voor de gepensioneerden die betaald worden op basis van een verlaagd voorschot. Vermits de Administratie der Pensioenen hiervoor volledig afhankelijk is van het Rekenhof, waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen niet bevoegd is, wensen wij via dit jaarverslag de aandacht van het Rekenhof op deze problematiek te vestigen.

De Administratie der Pensioenen heeft ons meegedeeld dat in de dossiers waarvoor zij niet over alle gegevens beschikt het nodige gedaan wordt om een pensioenbedrag uit te betalen dat zo dicht mogelijk het definitieve bedrag benadert. Wij dringen hier aan op een strikte opvolging van deze dossiers en hebben de Administratie erom verzocht om het definitieve pensioenbedrag zo vlug mogelijk uit te betalen.

De Ombudsdienst Pensioenen stelt zich vragen bij de opvolging van de dossiers betreffende de overdracht in het kader van de wet van 5 augustus 1968 en neemt zich voor om hierover besprekingen te beginnen met de Administratie der Pensioenen.

Voorbeelden van achterstallen naar aanleiding van onvolledig afgewerkte dossiers: 28.000 BEF (dossier 64), 112.212 BEF (dossier 212), 95.000 BEF (dossier 159), 211.142 BEF (dossier 142).

Weerslag van onregelmatigheden tijdens de loopbaan op de vaststelling van het pensioen

Dossier 180

De feiten

Betrokkene werd op 1 juli 1998 gepensioneerd bij de Administratie der Pensioenen als bijzonder leermeester protestantse godsdienst.

Eind 1999 werd haar pensioen nog steeds betaald op basis van een voorschotbedrag omdat haar pensioendossier niet kon worden afgewerkt ingevolge problemen bij de vaststelling van de correcte weddenschaal.

Bedenkingen

De Franse gemeenschap heeft bepaalde weddenschaalen nog steeds niet in overeenstemming gebracht met de opmerkingen die het Rekenhof destijds formuleerde.

Op het ogenblik van de pensionering kan voor die gevallen het pensioen niet definitief vastgesteld worden omdat het Rekenhof zijn visum weigert. De Administratie der Pensioenen is van zijn kant verplicht het pensioen vast te stellen op basis van de gegevens (weddenschaal) die niet betwistbaar zijn. Dit betekent dat de betrokkenen een pensioen genieten vastgesteld op basis van een andere weddenschaal dan deze die zij tijdens hun loopbaan genoten omdat de werkgever niet de nodige inspanningen heeft gedaan om hun situatie via wetgevend optreden te regulariseren.

De betrokkenen die zelf nooit geconfronteerd werden met de problematiek van de vaststelling van hun weddenschaal zien zich gesanctioneerd op het ogenblik van de pensionering. Hun pensioen wordt immers verminderd en bovendien kan er geen definitieve pensioenbeslissing worden getroffen omdat het dossier niet ter goedkeuring aan het Rekenhof kan worden voorgelegd.

Conclusie

Uit bovenstaande feiten en bedenkingen blijkt duidelijk dat de gepensioneerden gesanctioneerd worden op het ogenblik van hun pensionering indien zich tijdens de loopbaan onregelmatigheden buiten hun wil hebben voorgedaan. Indien tijdens de loopbaan door de werkgever een weddenschaal wordt toegekend die door het Rekenhof betwist wordt of waarvoor het Rekenhof de aanpassing vraagt van de voorwaarden om deze weddenschaal toe te kennen en deze door de werkgever niet worden uitgevoerd, kan het pensioen niet worden vastgesteld op basis van deze elementen. Het Rekenhof zal immers zijn visum weigeren. Noch de betrokkenen, noch de Administratie der Pensioenen zijn bevoegd om in dergelijke gevallen op te treden.

Het College nodigt alle overheden uit om in de mate van het mogelijke aan alle betwistingen met het Rekenhof in verband met weddenschalen een oplossing te geven vóór de pensionering van de betrokkenen, onder andere door in de gevallen waar dit nodig is de vereiste (wedden)besluiten uit te vaardigen.

Beslissingstermijnen volgens het Handvest van de sociaal verzekerde – Behoorlijk bestuur

Dossier 516

De feiten

Betrokkene diende een aanvraag om overlevingspensioen in bij de werkgever van zijn echtgenote (openbare sector) in augustus 1999. De bedoeling van deze aanvraag was zijn rechten te vrijwaren. Betrokkene heeft immers nog een beroepsactiviteit en wenste het bedrag van het overlevingspensioen te kennen om eventueel zijn beroepsactiviteit te verminderen vanaf 2000. Door zijn inkomsten uit een beroepsactiviteit te doen dalen onder de toegelaten jaargrenzen kan hij het overlevingspensioen immers cumuleren met zijn beroepsactiviteit. Eind januari 2000 had betrokkene nog geen bericht gekregen in verband met zijn rechten.

Bedenkingen

Het is maar op 3 februari 2000 dat de Administratie der Pensioenen de beslissing betreffende het overlevingspensioen naar de betrokkene verstuurt.

De Administratie der Pensioenen heeft de termijnen opgelegd in het Handvest van de sociaal verzekerde gerespecteerd aangezien zij de aanvraag slechts ontvangen heeft in de tweede week van oktober 1999. Nochtans is de Administratie der Pensioenen hier, in een dossier dat probleemloos kon afgehandeld worden, niet tegemoet gekomen aan de wens van de betrokkene om zo vlug mogelijk zijn rechten op een overlevingspensioen te kennen. Betrokkene wenst immers zo vlug mogelijk zijn werkschema aan te passen in functie van het bedrag van het overlevingspensioen en de grens van de toegelaten activiteit (bedrag waarover hij wel reeds was ingelicht).

Conclusie

De bepalingen betreffende termijnen in het Handvest van de sociaal verzekerde zijn te beschouwen als absolute maximumtermijnen die moeten gerespecteerd worden bij de behandeling van de dossiers.

Ook al worden deze termijnen gerespecteerd dan betekent dit nog niet noodzakelijk dat het doel op zich wordt bereikt en dat men geen onbehoorlijk bestuur kan vaststellen.

Weddenschalen van het administratief personeel en het werkliedenpersoneel van de Franse gemeenschap

Dossier 50

De feiten

Sedert 1 januari 1996 is betrokkene gepensioneerd als boekhouder in een gemeenschapsschool. In augustus 1998 ontvangt hij nog steeds voorschotten op het definitieve pensioenbedrag. Ingevolge een opmerking van het Rekenhof betreffende de wettelijke grond van de berekening van de gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar werd het dossier niet geïnviseerd door het Rekenhof.

Op 2 juli 1997 neemt de Franse gemeenschap een besluit waarin niet alleen de situatie van de betrokkene maar tevens deze van 400 anderen wordt geregeld.

Ingevolge het grote aantal voor te leggen dossiers wordt het dossier van betrokkene slechts in maart 1998 aan het Rekenhof voorgelegd.

Niettegenstaande nieuwe opmerkingen van het Rekenhof met betrekking tot het besluit van 2 juli 1997 heeft dit Hof toch aanvaard dat zo'n 300 dossiers voor voorlopig visum worden voorgelegd volgens de nieuwe voorleggingsprocedure, in voege sedert 1 januari 1999.

Het Rekenhof weigert evenwel de voorlegging van een honderdtal gevoelig moeilijker dossiers.

Betrokkene besloot niet langer te wachten op het definitieve pensioenbedrag en contacteerde onze dienst op 8 juli 1999. Door onze tussenkomst heeft de Administratie der Pensioenen het dossier opnieuw onderzocht.

Daar het dossier van betrokkene behoort tot deze die voorlopig aan het Rekenhof kunnen voorgelegd worden heeft de Administratie der Pensioenen het pensioenbedrag zonder enig risico kunnen verhogen tot het vermoedelijk definitieve bedrag.

Bedenkingen

In dergelijke problemen is de Administratie der Pensioenen machteloos omdat zij zich dient te baseren op de elementen die door de werkgever worden meegedeeld om het pensioen te berekenen.

De opmerkingen van het Rekenhof kan zij in dergelijke gevallen enkel doorgeven aan deze werkgever.

Zij beschikt over geen enkel middel om druk uit te oefenen op de werkgever om zijn standpunt te wijzigen. Zij zou haar bevoegdheden te buiten gaan.

Wij dienen hier op te merken dat het Rekenhof op 6 april 1999 een brief gericht heeft aan de Minister-president van de Franse gemeenschap die tot heden zonder gevolg bleef.

Conclusie

Het College van de Ombudsmannen kan slechts vaststellen dat de opeenvolging van de toe te passen wettelijke teksten sterk lijkt op een verhaal zonder einde en enkel de moeilijkheden aantoont die de Administratie der Pensioenen ondervindt bij de behandeling van de pensioendossiers van de personeelsleden van de Franse gemeenschap.

Het College heeft tevens onderzocht of er intresten verschuldigd zijn op basis van het Handvest van de sociale verzekerde. Vermits de voorlopige betaalde bedragen die betaald worden sinds het verschijnen van de weddenshaken tenminste overeenstemmen met 90 % van het definitieve bedrag zijn geen intresten verschuldigd.

In september 1999 heeft betrokkene ons erover ingelicht dat hij het eerste definitieve maandbedrag heeft ontvangen samen met de achterstallen, ten bedrage van 294.722 BEF bruto, ontstaan sedert de ingangsdatum van het pensioen, namelijk 1 januari 1996.

Pensioentoeckenning op aanvraag – Het wezenpensioen in de openbare sector

Dossier 128

De feiten

De Ombudsdienst Pensioenen heeft de klacht onderzocht van een belanghebbende die als voogd van twee minderjarige kinderen werd aangesteld bij het overlijden van hun moeder. Zij was op zoek naar een financiële tegemoetkoming voor de opvoeding van de kinderen.

Belanghebbende nam contact op met verschillende instanties. Hieronder waren onder meer het Comité voor bijzondere jeugdzorg, het gemeentebestuur van de woonplaats, het Ministerie van Justitie, het OCMW, de administratie van de BTW (werkgever van de overleden moeder), de sociale dienst van het Ministerie van Financiën en het kabinet van de Koning.

Geen enkele van deze instanties heeft haar gewezen op het bestaan van een wezenpensioen in de openbare sector.

Wanneer zij uiteindelijk eerder toevallig verneemt dat zij recht zou hebben op een wezenpensioen doet zij een aanvraag. Het wezenpensioen wordt toegekend vanaf de eerste van de maand volgend op de aanvraag.

Handvest van de gebruiker van de openbare diensten

Het Handvest van de gebruiker van de openbare diensten van 4 december 1992 is van toepassing op de openbare diensten van de federale overheid. Deel I, hoofdstuk II, afdeling 2 van dit Handvest bepaalt dat de openbare diensten documenten die kennelijk een ander bestuursorgaan aanbelangen, onverwijld moeten doorsturen naar dat bestuur.

Wanneer belanghebbende een aanvraag indient voor een financiële tegemoetkoming bij een instelling en deze instelling hierop niet kan ingaan of niet bevoegd is, moet deze instelling de aanvraag aan de bevoegde overheid overmaken. Nergens toont het onderzoek van het dossier een dergelijke doorverwijzing aan. Indien de instelling niet beschikt over correcte informatie dient dit aan belanghebbende gemeld te worden. Ook hiervan is in het dossier niets terug te vinden.

Handvest van de sociaal verzekerde

Het Handvest van de sociaal verzekerde biedt hier geen enkele bescherming. Geen enkele van de stappen die de voogdes van de minderjarige kinderen gedurende twee jaren ondernomen heeft om een financiële tegemoetkoming te verkrijgen kan volgens het Handvest beschouwd worden als een geldige aanvraag om wezenpensioen. Dit heeft voor gevolg dat het wezenpensioen slechts toegekend wordt vanaf de eerste van de maand volgend op de aanvraag die zij uiteindelijk bij de AP heeft ingediend.

Conclusie

In het Handvest van de sociaal verzekerde wordt gesteld dat de instellingen van sociale zekerheid, waarmee ook de AP bedoeld wordt, telkens wanneer dit materieel mogelijk is moeten overgaan tot de ambtshalve toekenning van rechten. In dit dossier stelt het College nogmaals vast dat de pensioendiensten alles in het werk moeten stellen om de ambtshalve toekenning van pensioenen in de nabije toekomst mogelijk te maken.

Het Handvest van de sociaal verzekerde - Validatie van de datum van aanvraag

Naar aanleiding van het hierboven besproken dossier heeft de Ombudsdienst Pensioenen de teksten van het Handvest en zijn uitvoeringsbesluiten onderzocht en meer bepaald de validatie van de datum van de aanvraag die ingediend wordt bij een instelling van sociale zekerheid die niet bevoegd is inzake pensioenen.

De Koning heeft de bevoegdheid om de voorwaarden en de modaliteiten te bepalen onder dewelke de datum van indiening van de aanvraag bij een niet bevoegde instelling van sociale zekerheid gevalideerd wordt.

Uitvoeringsbesluit voor de openbare sector

Het uitvoeringsbesluit voor de openbare sector bepaalt dat deze aanvraag geldig wordt op de datum waarop ze door de bevoegde beheersinstelling geregistreerd wordt.

Het College is voorstander van een engere interpretatie van de bevoegdheden van de Koning. Deze interpretatie houdt in dat alleszins de oorspronkelijke datum van indiening dient aanvaard te worden indien aan de voorwaarden en de modaliteiten bepaald door de Koning voldaan is.

Het College heeft deze interpretatie voorgelegd aan de Minister van Sociale Zaken en Pensioenen.

In zijn antwoord merkt de Minister op dat de bepalingen van het Handvest betreffende de datum van validatie van de aanvraag geen directe werking hebben en dat de datum van de aanvraag maar bestaat in de betrokken sectoren wanneer daarin bij koninklijk besluit werd voorzien. Het koninklijk besluit is vrij de datum te bepalen (wat in het uitvoeringsbesluit voor de openbare sector dan ook gebeurt). Bovendien wordt de betrokkene beschermd op basis van de bepalingen die de instellingen verplichten de betrokkene te verwijzen naar de bevoegde instelling en de informatieplicht van de instellingen om aan de betrokkene mee te delen op welke wijze hij een sociaal voordeel kan bekomen. Tevens mag van de betrokkene enige verantwoordelijkheidszin verwacht worden.

De Minister stelt dan ook geen wijziging van het uitvoeringsbesluit voor de openbare sector in het vooruitzicht.

Verskil in de uitvoeringsbesluiten voor de verschillende pensioenregelingen

De datum van de validatie van de aanvraag die bij een niet bevoegde instelling van sociale zekerheid werd ingediend is verschillend in de verschillende pensioensectoren.

- Openbare sector

Op basis van het uitvoeringsbesluit voor de openbare sector wordt de aanvraag geldig op het ogenblik dat zij geregistreerd wordt bij de bevoegde pensioeninstelling.

- Zelfstandigen

In de sector der zelfstandigen bepaalt artikel 126 ter van het Algemeen Reglement dat de aanvraag door een betrokkene ingediend bij een niet bevoegde instelling van sociale zekerheid en doorgestuurd naar het RSVZ gevalideerd wordt op de datum van indiening van de aanvraag bij de niet bevoegde instelling van sociale zekerheid.

- Werknemers

In de sector der werknemerspensioenen zijn geen bijzondere bepalingen opgenomen voor de validatie van de aanvraag ingediend bij een voor pensioenen niet bevoegde instelling van sociale zekerheid.

Men kan dan ook enkel terugvallen op de algemene regel dat een pensioen slechts kan aangevraagd worden bij het gemeentebestuur van de woonplaats of persoonlijk in een kantoor van de RVP. Indien een betrokkene die in België verblijft een aanvraag per brief indient bij de RVP wordt hem gevraagd deze aanvraag op de voorgeschreven wijze in te dienen.

Conclusie

Het College stelt vast dat er in elke sector een verschillende uitvoering gegeven is aan de bepalingen van het Handvest van de sociaal verzekerde betreffende de validatie van de datum van de aanvraag.

Uniformiteit in de uitvoering is hier aangewezen. Uit de vergelijking van de teksten blijkt dat het uitvoeringsbesluit in de pensioenregeling voor zelfstandigen het meest voordelig is voor de sociaal verzekerde.

Polyvalentie van aanvragen

Dossier 224

Zie deel Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

Samenloop van verschillende rechten op overlevingspensioen ten laste van verschillende stelsels – Gebrekkige communicatie tussen de pensioendiensten -1

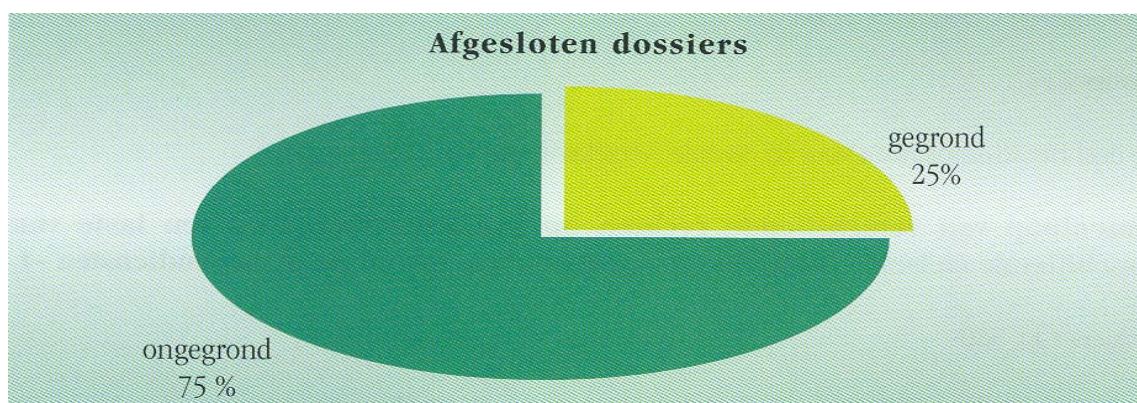
Dossiers 140, 380

Zie deel Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Deze pensioendienst kent het pensioenrecht toe aan gewezen zelfstandigen. Zoals hoger vermeld, verzekert de Rijksdienst voor Pensioenen de betaling van de pensioenen van de zelfstandigen.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Het uitblijven van een pensioenbeslissing in afwachting van de publicatie van een koninklijk besluit dat de berekeningswijze wijzigt – Geen voorzorgsmaatregelen – Het niet respecteren van de termijnen van het Handvest van de sociaal verzekerde

Dossier 514

De feiten

Betrokkene heeft een aanvraag om rustpensioen ingediend op 29 december 1998. De door hem gevraagde ingangsdatum van het pensioen was 1 januari 2000. Op 31 januari 2000 beklagt hij zich bij de Ombudsdienst Pensioenen dat hij nog altijd niet in kennis gesteld is van het pensioenbedrag waar hij recht op heeft en uiteraard nog geen enkele betaling ontvangen heeft.

Gedurende het jaar voorafgaand aan de ingangsdatum is betrokkene zelfstandige.

Bedenkingen

Het rustpensioen in de regeling voor zelfstandigen wordt berekend in functie van de bedrijfsinkomsten. Voor de jaren vóór 1984 wordt rekening gehouden met forfaitaire bedrijfsinkomsten. Voor de jaren vanaf 1984 wordt het pensioen berekend in functie van de geherwaardeerde bedrijfsinkomsten die in aanmerking werden genomen met het oog op de inning, voor het betrokken jaar, van de bijdragen verschuldigd krachtens het koninklijk besluit nr. 38.

De Koning kan sinds de invoering van het globaal financieel beheer in de sociale zekerheid voor werknemers en in het sociaal statuut voor de zelfstandigen en in toepassing van de recente pensioenhervorming sommige berekeningsregels aanpassen.

Een dergelijk in ministerraad overlegd koninklijk besluit met betrekking tot de berekeningsregels voor het loopbaanjaar 1999 was nog steeds in voorbereiding op 1 januari 2000, de ingangsdatum van het pensioen van de klager. Het besluit is uiteindelijk gepubliceerd op 29 februari 2000.

Het RSVZ roept deze situatie in als verantwoording voor het feit dat er op 31 januari 2000 nog steeds geen pensioenbeslissing genomen werd. Op uitdrukkelijke vraag van de Ombudsdienst Pensioenen heeft het RSVZ onmiddellijk een voorlopige pensioenbeslissing genomen waarbij het loopbaanjaar 1999 niet in aanmerking genomen werd.

Conclusie

Het College is de mening toegedaan dat het niet verantwoord zou geweest zijn om reeds in 1999 een definitieve beslissing te nemen omwille van het feit dat het RSVZ op de hoogte was van de voorbereiding van een koninklijk besluit dat de berekeningswijze voor het pensioen met betrekking tot het loopbaanjaar 1999 wijzigt.

Anderzijds had het RSVZ, in afwachting van de publicatie van het koninklijk besluit, er moeten op toezien dat de belanghebbende alleszins een voorlopige beslissing zou ontvangen voor de ingangsdatum waarbij het definitieve pensioenbedrag zo dicht mogelijk benaderd wordt. Dit was bijvoorbeeld mogelijk door het jaar 1999 uit de weerhouden beroepsloopbaan weg te laten of door het pensioen met betrekking tot het loopbaanjaar 1999 te berekenen volgens de geldende regels.

Door dit niet te doen is betrokkene in de situatie terechtgekomen dat hij sinds 1 januari 2000 gepensioneerd is en voor de maanden januari 2000 en februari 2000 nog steeds geen pensioen ontvangen heeft.

De termijnen van het Handvest van de sociaal verzekerde werden niet gerespecteerd. Er zijn dan ook intresten van rechtswege verschuldigd. Het probleem van de intresten wordt nog verder besproken met het RSVZ. Anderzijds onderzoekt het College of het hier gaat om een alleenstaand geval dan wel om alle gepensioneerden die zich in dezelfde situatie bevinden, met name de uitoefening van een beroepsactiviteit als zelfstandigen in het jaar 1999. Zonodig zullen voorstellen aan het RSVZ geformuleerd worden om dergelijke problemen in de toekomst te vermijden.

Handvest van de sociaal verzekerde - Artikel 10 – Termijnen voor beslissingen

In verschillende hiervoor besproken dossiers hebben wij reeds verwezen naar de termijnen binnen de welke de pensioendiensten een beslissing over de rechten van de pensioenaanvrager moeten nemen.

De Ombudsdienst heeft ook de tekst van het Handvest en de uitvoeringsbesluiten op dit punt onderzocht.

Bedenkingen

Artikel 10 van het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt dat:

“Onverminderd ... beslist de instelling van sociale zekerheid binnen de vier maanden na de ontvangst van het verzoek of na het feit dat aanleiding geeft tot het ambtshalve onderzoek die in artikel 8 zijn beoogd. ... De Koning kan de termijn tijdelijk tot ten hoogste acht maanden verlengen, in de gevallen die Hij bepaalt... .”

Aan de bevoegdheid van de Koning de termijn om een beslissing te nemen, die in principe vier maanden is, tijdelijk tot 8 maanden te verlengen, wordt in de verschillende sectoren op verschillende wijze uitvoering gegeven.

- Openbare sector

In het koninklijk besluit van 16 juli 1998 tot uitvoering voor de pensioenstelsels van de openbare sector van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het Handvest van de sociaal verzekerde is geen enkele bepaling opgenomen die van de mogelijkheid tot tijdelijke verlenging van de termijnen gebruik maakt.

Dit betekent dat voor de pensioenen in de openbare sector de beheersinstelling een beslissing moet nemen binnen de vier maanden (uitzondering: schorsing van termijn).

- Werknemers

Voor de pensioenen in het stelsel van de werknemers wordt aan deze bepaling uitvoering gegeven door het koninklijk besluit van 8 augustus 1997 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende de rust- en overlevingspensioenen voor werknemers. Artikel 1 bepaalt dat artikel 20 § 1, 2de lid van het algemeen reglement als volgt wordt aangepast

“Zo de aanvraag wordt ingediend meer dan 9 maanden vóór de erin vermelde ingangsdatum, dient de beslissing te worden genomen binnen de acht maanden na haar ontvangst.”

Artikel 5 van dit besluit bepaalt dat het besluit in voege treedt de dag waarop het in het Belgisch staatsblad wordt bekendgemaakt, dus 19 november 1997.

De maatregel ingeschreven in artikel 20, §1, 2de lid houdt evenwel op uitwerking te hebben uiterlijk twee jaar na de bekendmaking van dit besluit.

Dit betekent dat de Rijksdienst voor Pensioenen een beslissing dient te nemen binnen de 4 maanden behalve wat betreft de aanvragen ingediend tussen 19 november 1997 en 19 november 1999 waar een beslissing moet genomen worden binnen de acht maanden na de aanvraag op voorwaarde dat de aanvraag werd ingediend negen maanden vóór de ingangsdatum van het voordeel.

Voor de aanvragen ingediend vanaf 19 november 1999 en voor de ambtshalve beslissingen moet de RVP in alle gevallen beslissen binnen de vier maanden.

- Zelfstandigen

Voor de pensioenen der zelfstandigen bepaalt het koninklijk besluit van 15 december 1998 tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen in zijn artikel 7 dat in het artikel 133 een vierde paragraaf wordt ingevoegd.

Die paragraaf luidt als volgt:

“Het Rijksinstituut beslist binnen de vier maanden na de ontvangst van de aanvraag of na de kennisname van het feit dat aanleiding geeft tot een ambtshalve onderzoek. Zo de vraag wordt ingediend meer dan negen maanden voor de erin vermelde ingangsdatum, dient de beslissing te worden genomen binnen acht maanden na haar ontvangst.”

Artikel 18 bepaalt dat deze bepalingen in werking treden de dag waarop het besluit wordt bekendgemaakt in het Belgisch staatsblad, namelijk 29 december 1998.

Dit betekent dat het RSVZ moet beslissen binnen de vier maanden na de aanvraag of binnen de acht maanden indien de aanvraag meer dan 9 maanden voor de ingangsdatum werd ingediend.

Conclusie

Artikel 10 van het Handvest wordt in de drie sectoren op verschillende wijze uitgevoerd wat betreft de termijn dat er een beslissing moet getroffen worden:

- Openbare sector: altijd beslissen binnen de vier maanden;
- RVP: beslissen binnen de vier maanden maar voor aanvragen tussen 19/11/1997 en 19/11/1999 die meer dan 9 maanden voor ingangsdatum worden ingediend, beslissen binnen de acht maanden;
- RSVZ: beslissen binnen de vier maanden maar indien de aanvraag meer dan 9 maanden voor de ingangsdatum is ingediend, beslissen binnen de acht maanden.

In de huidige situatie hebben ambtenaren en werknemers overeenkomstig het Handvest recht op een pensioenbeslissing binnen de vier maanden. Een bepaalde categorie zelfstandigen - zij die een aanvraag indienen meer dan 9 maanden voor de ingangsdatum - moeten echter slechts binnen de 8 maanden hun beslissing krijgen.

De regeling in het stelsel der zelfstandigen beantwoordt niet aan de bepaling van het Handvest waarin bepaald wordt dat de Koning de termijn tijdelijk op 8 maanden kan brengen.

Het College is van oordeel dat het feit dat deze uitvoeringsbepaling op ieder ogenblik door de Koning kan gewijzigd worden niet voldoende tegemoet komt aan de vereiste van tijdelijkheid die in de wetsbepaling van artikel 10 van het Handvest is ingeschreven. Het stelt voor om bij koninklijk besluit een datum vast te stellen waarop deze bepaling ophoudt uitwerking te hebben.

Polyvalentie van aanvragen

Dossier 224

De feiten

Een gepensioneerde zelfstandige geniet geen pensioen voor zijn prestaties als werknemer. In zijn aanvraag had hij geen melding gemaakt van zijn beroepsloopbaan als werknemer.

Op ons aanraden heeft betrokkene een nieuwe aanvraag ingediend bij het gemeentebestuur met vermelding van zijn loopbaan als werknemer.

De Rijksdienst voor Pensioenen heeft vervolgens een pensioen toegekend vanaf de eerste van de maand volgend op de nieuwe aanvraag.

Bedenkingen

Zowel de pensioenregeling voor werknemers als deze voor zelfstandigen voorziet dat de geldig ingediende pensioenaanvraag in één van beide regelingen geldig is in de andere regeling op voorwaarde dat in de aanvraag melding gemaakt wordt van een beroepsactiviteit in die regeling of dat tijdens het onderzoek van de aanvraag een dergelijke activiteit wordt vastgesteld.

De polyvalentie van de pensioenaanvraag geldt tevens tussen het stelsel van de werknemers en de zelfstandigen enerzijds en het stelsel van de openbare sector anderzijds. Een aanvraag ingediend in de openbare sector geldt als aanvraag ingediend in de regeling voor werknemers of zelfstandigen indien de betrokkene een aanvraag indient in deze stelsels binnen de zes maanden na de definitieve beslissing van de openbare sector. De wetgeving van de werknemers en de zelfstandigen voorziet het omgekeerde principe.

Conclusie

De huidige regeling inzake polyvalentie van de pensioenaanvragen schenkt geen volledige voldoening. Meer en meer hebben de burgers gemengde loopbanen. Om al hun pensioenrechten te bekomen moeten zij in een aantal gevallen meerdere pensioenaanvragen indienen. Bij een vergetelheid lopen zij het risico dat hun pensioenen op een verschillende datum ingaan.

Naar aanleiding van dit dossier wenst het College er nogmaals op te wijzen dat er zo snel mogelijk werk zou moeten gemaakt worden van het ambtshalve onderzoek van de pensioenrechten.

Samenloop van verschillende rechten op overlevingspensioen ten laste van verschillende stelsels – Gebrekkige communicatie tussen de pensioendiensten

- 1

Dossier 380

De feiten

Na het overlijden van haar eerste echtgenoot is betrokkene herhuwd. Tijdens het huwelijk geniet zij ten laste van de regeling voor zelfstandigen een onvoorwaardelijk overlevingspensioen uit hoofde van haar eerste echtgenoot. Zij geniet tevens een rustpensioen ten laste van de Openbare Schatkist. Bij het overlijden van haar tweede echtgenoot kan haar door de AP vanaf 1 april 1999 een overlevingspensioen toegekend worden uit hoofde van de tweede echtgenoot.

De AP gaat niet over tot de toekenning van dit overlevingspensioen omdat het onvoorwaardelijk overlevingspensioen nog steeds betaald wordt aan betrokkene.

Na de tussenkomst van de Ombudsdienst nodigt het RSVZ betrokkene uit om het onvoorwaardelijk overlevingspensioen te verzaken wat zij onmiddellijk doet. Het RSVZ deelt de verzaking mee aan de AP die uiteindelijk in januari 2000 het overlevingspensioen toekent met terugwerkende kracht tot 1 april 1999. De AP geeft ook in januari 2000 opdracht aan de CDVU om de achterstallige bedragen ten belope van 226.573 BEF (bruto) uit te keren.

Bedenkingen

Wanneer iemand recht heeft op verschillende overlevingspensioenen uit hoofde van opeenvolgende huwelijken kan enkel het meest voordelige overlevingspensioen uitbetaald worden. Indien de rechten vastgesteld moeten worden door verschillende pensioendiensten dan moeten zij elkaar de bedragen meedelen om de vergelijking en vervolgens de uitbetaling van het meest voordelige pensioen mogelijk te maken.

Na het overlijden van de tweede echtgenoot heeft het RSVZ in juli 1999 het overlevingspensioen uit hoofde van de eerste echtgenoot geweigerd met toepassing van de regels inzake de cumulatie van een rustpensioen met een overlevingspensioen. Het onvoorwaardelijk overlevingspensioen zelfstandige bleef verder uitbetaald.

Een gebrekkige communicatie in beide richtingen tussen het RSVZ en de AP heeft ertoe geleid dat er niets gedaan werd om de toekenning van het voordeliger overlevingspensioen ten laste van de Openbare Schatkist mogelijk te maken.

Conclusie

Het is slechts na de tussenkomst van de Ombudsdienst en negen maanden na het overlijden van de tweede echtgenoot dat het voordeligste overlevingspensioen toegekend werd. Bij betere communicatie tussen het RSVZ en de AP had deze toekenning veel vroeger kunnen gebeuren.

Samenloop van verschillende rechten op overlevingspensioenen ten laste van verschillende stelsels – Gebrekkige communicatie tussen de pensioendiensten - 2

Dossier 140

De feiten

Ingevolge het overlijden van haar echtgenoot op 24 april 1999 heeft betrokkene vanaf 1 mei 1999 recht op een overlevingspensioen in de openbare sector en op een overlevingspensioen als zelfstandige. Het overlevingspensioen in de openbare sector was op het ogenblik van de klacht lager dan het minimumoverlevingspensioen.

Bedenkingen

Wanneer het bedrag van het overlevingspensioen in de openbare sector kleiner is dan het minimumoverlevingspensioen dan heeft betrokkene recht op een aanvulling tot aan het bedrag van dit minimumpensioen. De aanvulling wordt evenwel verminderd met alle andere inkomsten van de betrokkene en dus ook met de pensioenvoordelen uit andere stelsels.

De AP kon het minimumoverlevingspensioen niet toekennen zolang ze niet op de hoogte was van het bedrag van het overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen. Op 14 juli 1999 heeft ze deze inlichting aan het RSVZ gevraagd. Na de klacht heeft zij op 14 oktober 1999 op vraag van de Ombudsdienst het RSVZ hieraan herinnerd terwijl de Ombudsdienst van zijn kant ook het RSVZ gecontacteerd heeft. Uiteindelijk heeft het RSVZ op 27 oktober 1999 het bedrag meegedeeld aan de AP.

De AP heeft dan het minimumoverlevingspensioen toegekend met terugwerkende kracht tot 1 mei 1999 en de betaling van dit pensioen en de ontstane achterstallen is definitief geregeld sinds 1 januari 2000.

Conclusie

Ook in dit dossier had de definitieve toekenning vroeger kunnen gebeuren indien de communicatie tussen het RSVZ en de AP beter was verlopen. Er diende 27.090 BEF als achterstallen betaald te worden.

Motivering van de pensioenbeslissingen - Het ontbreken van een motivering voor het niet opnemen in de beroepsloopbaan van sommige periodes van beroepsactiviteit die door de gepensioneerde in zijn pensioenaanvraag vermeld werden

Dossiers 228, 330, 372

De feiten

In deze dossiers begrijpen de gepensioneerden niet waarom er bij de berekening van hun rustpensioen geen rekening werd gehouden met bepaalde periodes van hun beroepsactiviteit als zelfstandige. Zij waren nochtans gedurende die periodes aangesloten bij een sociaal verzekeringsfonds voor zelfstandigen en hebben voor die periodes bijdragen betaald. De beslissingen van het RSVZ bevatten hiervoor geen enkele verklaring of motivering. De uitleg die achteraf gegeven werd, was niet bevredigend voor de gepensioneerde.

Bedenkingen

Vanaf 1957 moet iedereen die onder het toepassingsgebied valt van het sociaal statuut der zelfstandigen in principe aansluiten bij een van de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen (vrije fondsen of Nationale hulpkas) en sociale bijdragen betalen.

Voor de vaststelling van de beroepsloopbaan die als basis dient voor de berekening en de toekenning van het pensioen komen slechts die jaren en kwartalen in aanmerking waarvoor de verschuldigde bijdragen voor een hoofdberoep betaald werden. Daarenboven moeten die bijdragen in hoofdsom en toebehoren betaald zijn.

Concreet betekent dit dat er voor een aantal periodes vanaf 1957 uit de beroepsloopbaan als zelfstandige geen pensioen kan toegekend worden alhoewel er effectief een beroepsactiviteit geweest is. We geven enkele praktische voorbeelden:

- de verschuldigde bijdragen werden gewoonweg niet betaald (hoofdsom);
- de verschuldigde bijdragen werden te laat betaald (hoofdsom) – hierdoor waren verwijlntresten verschuldigd (toebehoren) – de verwijlntresten werden niet betaald;
- de commissie voor vrijstelling van bijdragen heeft de zelfstandige vrijgesteld van de verplichting om bijdragen te betalen (vanaf januari 1981 - de voordien verleende vrijstelling opent wel pensioenrechten);
- de oorspronkelijk verschuldigde bijdragen werden betaald – het belastbaar inkomen dat als basis voor de berekening van de bijdragen dient, werd later herzien en opgetrokken door de controleur van de belastingen – deze herziening geeft aanleiding tot bijkomende regularisatiebijdragen voor dezelfde periode – deze regularisatiebijdragen werden niet of slechts gedeeltelijk betaald;
- er werden geen volledige bijdragen voor een hoofdberoep betaald, wel verminderde bijdragen.

Op het ogenblik dat een dergelijke situatie zich voordoet, dient volgens ons het sociaal verzekeringsfonds van de zelfstandige hem op de hoogte te brengen van de gevolgen voor zijn pensioen (we weten niet of dit systematisch gebeurt).

Het Rijksinstituut baseert later immers zijn pensioenbeslissingen op de gegevens die het ontvangt van deze sociale verzekeringsfondsen.

Hoe dan ook de gepensioneerde heeft het recht om te weten waarom periodes waarvoor hij pensioen vraagt uiteindelijk geen recht openen op pensioen.

Conclusies

De pensioenbeslissingen in de betrokken dossiers waren juist. De door de klagers betwiste periodes werden terecht niet opgenomen in de beroepsloopbaan. Wanneer wij na onderzoek van het dossier aan de gepensioneerden in klare taal meedeelden waarom de betwiste periodes terecht niet in aanmerking genomen werden, waren zij, alhoewel ontevreden over de niet erkenning van loopbaanjaren, in het algemeen toch min of meer verzoend met de situatie.

Alhoewel wij rond dit thema enkel klachten betreffende het RSVZ ontvangen hebben, hebben wij in andere dossiers vastgesteld dat andere pensioendiensten op dezelfde manier werken. Zij verstrekken evenmin uitleg over de aangevraagde en uiteindelijk niet erkende periodes uit de beroepsloopbaan.

Het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt echter dat de beslissingen tot toekenning van een recht, van een aanvullend recht, van de regularisatie van een recht of tot weigering van sociale prestaties met redenen omkleed moeten worden in een voor het publiek begrijpelijke taal. Als de beslissingen betrekking hebben op geldsommen moeten ze de wijze vermelden waarop die berekend zijn.¹

Uitgaande van deze wetsbepaling en van de motiveringsplicht in het algemeen is het College van oordeel dat de pensioenbeslissingen niet enkel de erkende beroepsloopbaan moeten bevatten zoals nu het geval is. Het is essentieel dat de pensioendiensten ook motiveren waarom periodes uit de beroepsloopbaan die door de gepensioneerde gevraagd zijn uiteindelijk niet in aanmerking genomen zijn voor de vaststelling van het pensioenrecht. Zonder deze informatie is het voor de gepensioneerde onmogelijk om een goed inzicht in de pensioenbeslissing te krijgen. Waarschijnlijk kunnen door deze bijkomende motivering ook een aantal betwistingen voor de rechtbanken vermeden worden die finaal toch zullen uitmonden in een bevestiging van de bestreden beslissing.

Het College dringt erop aan dat de pensioendiensten de nodige maatregelen nemen om in de toekomst hun pensioenbeslissingen in die zin te vervolledigen en dat de bevoegde autoriteiten erop toezien dat dit zo snel mogelijk zou gebeuren. Het zal de problematiek van nabij blijven volgen en er in het volgend jaarverslag op terug komen.

Vermindering van het pensioenbedrag tengevolge van het vervroegd ingaan van het pensioen

Dossiers 85, 157, 217, 230, 344.

Zie deel De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

¹ Wet van 11 april 1995 tot invoering van het 'handvest' van de sociaal verzekerde, artikel 13

De rol van de gemeentebesturen bij de indiening van een pensioenaanvraag – 1

Dossier 154

Zie deel De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

Beperking van de loopbaan tot de éénheid

Dossier 23

Zie deel De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

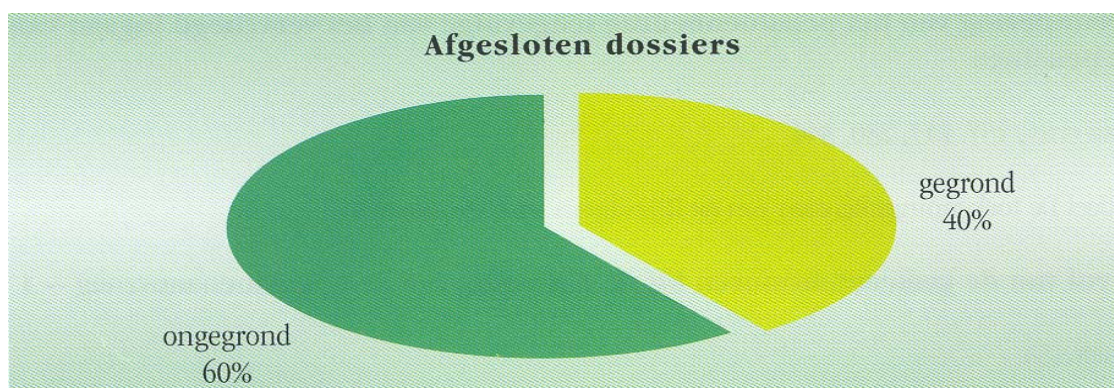
Het Handvest van de sociaal verzekerde - Validatie van de datum van aanvraag

Zie deel De Administratie der Pensioenen

De Directie Pensioenen van de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

Deze pensioendienst betaalt de pensioenen uit, beheerd door de Administratie der Pensioenen.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Levensbewijs

Dossier 258

De feiten

Betrokkene geniet een pensioen ten laste van de openbare schatkist en is gedomicilieerd in Spanje. In juli 1999 dient hij het verplichte levensbewijs te laat in.

De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven wijst betrokkene op de laattijdigheid en meldt meteen dat er bij herhaling maandelijks een levensbewijs zal gevraagd worden.

Betaling op een financiële rekening in België

De regeling betreffende de betaling in de openbare sector voorziet dat indien een gepensioneerde in het buitenland gedomicilieerd is deze 2 keer per jaar, namelijk begin januari en begin juli, een levensbewijs moet overmaken aan de betalingsdiensten van de CDVU. Deze regeling houdt verband met het feit dat de verjaringstermijn voor onverschuldigd uitbetaalde bedragen vastgesteld is op 6 maanden en dat buitenlandse overheden niet verplicht zijn het overlijden van een persoon mee te delen.

Betaling op een financiële rekening in het buitenland of via assignatie

In dit geval gebeurt de betaling via de Rekenplichtige en dient dit levensbewijs maandelijks te worden overgelegd (zie ook betaling via de Rekenplichtige).

Dit levensbewijs mag ten vroegste gedateerd zijn de eerste van de maand waarop het pensioen betrekking heeft en moet afgeleverd zijn door een plaatselijke of diplomatieke overheid. Het is slechts na ontvangst van het levensbewijs dat de pensioenen vereffend worden.

Conclusie

Het laattijdig indienen van een levensbewijs heeft tot gevolg dat de betaling van het pensioen wordt opgeschort tot de CDVU of de Rekenplichtige dit levensbewijs heeft ontvangen. In bovengenoemd dossier blijkt de laattijdigheid het gevolg te zijn van de werking van de postdiensten.

De huidige regeling die vrij belastend is voor de gepensioneerde blijkt de enige mogelijkheid te zijn om te vermijden dat de betalingsdiensten of de Rekenplichtige onverschuldigde betalingen zouden uitvoeren.

Men wil ten allen prijze onverschuldigde betalingen vermijden omdat de eventuele terugvordering slechts via zeer omslachtige procedures met onzekere uitslag kan gebeuren.

Datum van betaling

Dossier 197

De feiten

Betrokkene wordt via de Rekenplichtige betaald. Deze betaling gebeurt niet op de eerste werkdag van de maand.

Het betalingsbericht van de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven vermeldt nochtans de betaling op de eerste werkdag van de maand.

Pensioenen betaald na vervallen termijn

De wet van 7 november 1987 bepaalt dat de pensioenen die ingaan na 31 december 1987 betaald worden de laatste dag van de maand waarop ze betrekking hebben met uitzondering van het maandbedrag van de maand december dat de eerste werkdag van de maand januari van het volgende jaar wordt betaald.

Indien een dergelijk pensioen betaald wordt via de Rekenplichtige op een financiële rekening, wordt het pensioen betaald op de tweede werkdag van de volgende maand. Dit is het gevolg van het feit dat er bij de diensten van de Rekenplichtige geen onderscheid wordt gemaakt tussen de vooraf en de na vervallen termijn betaalde pensioenen. (zie ook betaling via de Rekenplichtige).

Pensioenen vooraf betaald

De pensioenen ontstaan vóór 31 december 1987 of de overlevingspensioenen ontstaan na deze datum maar volgend op een rustpensioen dat ontstaan is vóór 31 december 1987 en de pensioenen die toegekend worden aan personen die een wedde genoten die vooraf wordt betaald, worden vooraf betaald.

Het koninklijk besluit nummer 15 van 28 juni 1933 bepaalt dat de pensioenen verkregen worden per maand en in de loop van de eerste halfmaand worden betaald.

In de praktijk worden door de CDVU de nodige inspanningen geleverd om de betaling uit te voeren de eerste werkdag van de maand.

Indien de betaling van een vooraf betaald pensioen gebeurt via de Rekenplichtige wordt deze betaling uitgevoerd op de tweede werkdag van de maand (zie hoger, betaling na vervallen termijn).

Conclusie

De pensioenen betaald door de Rekenplichtige worden vereffend de tweede werkdag van de maand, zowel wat betreft de voorafbetaalde als deze betaald na vervallen termijn. Voor de vooraf betaalde pensioenen betekent dit een vertraging van 1 werkdag en voldoet de Rekenplichtige aan de wettelijke bepaling die betaling binnen de eerste vijftien dagen van de maand voorziet. Bij betaling na vervallen termijn wordt wettelijk bepaald dat de betaling moet verricht worden de laatste werkdag van de maand. Door de betaling de tweede werkdag van de volgende maand uit te voeren wordt de wet niet gerespecteerd.

De Ombudsdienst Pensioenen zet de bespreking van dit probleem met de CDVU en de Rekenplichtige verder.

Ook deden wij aan de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven een voorstel om de betalingsdatum die vermeld worden op de betalingsberichten aan te passen om mogelijke verwarring bij de betrokkenen te voorkomen.

Bovendien vroegen wij om de mogelijkheid te onderzoeken de betaling van alle vooraf betaalde pensioenen (ook deze betaald via de Rekenplichtige) op de eerste werkdag van de maand uit te voeren.

Betaling via de Rekenplichtige

Dossier 376

De feiten

Betrokkene wordt betaald via de Rekenplichtige der geschillen. Zijn pensioen wordt nooit betaald op de eerste werkdag van de maand.

Betrokkene klaagt zich er tevens over zelf handlichting aan de schuldeisers te moeten vragen.

Bedenkingen

De pensioenen ten laste van de openbare schatkist worden betaald door de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven.

Indien een gepensioneerde in het buitenland gedomicilieerd is en hij betaald wordt via een assignatie of op een buitenlandse rekening wordt hij betaald via de Rekenplichtige der liggende gelden.

Indien een gepensioneerde schulden heeft en er beslag op het pensioen wordt gelegd, wordt het pensioen betaald via de Rekenplichtige der geschillen. Is de schuld bovendien groot dan wordt het pensioen betaald via een assignatie. Wenst de betrokkene in dit laatste geval betaald te worden op een bankrekening dan moet hij maandelijks een levensbewijs indienen.

Bij de CDVU pensioenen is het onderscheid tussen de Rekenplichtige der liggende gelden en de Rekenplichtige der geschillen louter theoretisch. In de praktijk betreft het hier dezelfde persoon.

De Rekenplichtige betaalt de pensioenen aan de gepensioneerden nadat de nodige gelden aan hem werden overgemaakt. De CDVU dient deze gelden op de rekening van de Rekenplichtige te storten. Deze storting gebeurt op hetzelfde ogenblik als de storting rechtstreeks aan de gepensioneerden.

Deze werkwijze is het gevolg van de persoonlijke verantwoordelijkheid van de Rekenplichtige voor het beheer van de rekeningen (geen negatief saldo) en ingeval van onverschuldigde betalingen.

De diensten van de Rekenplichtige volgen de evolutie van de afbetaling, via beslag, van de schulden van een gepensioneerde op en vragen handlichting op het ogenblik van de gehele aflossing van de schuld. Indien de gepensioneerde zelf schulden afbetaalt, dient hij de Rekenplichtige hierover in te lichten of zelf handlichting te vragen.

Conclusie

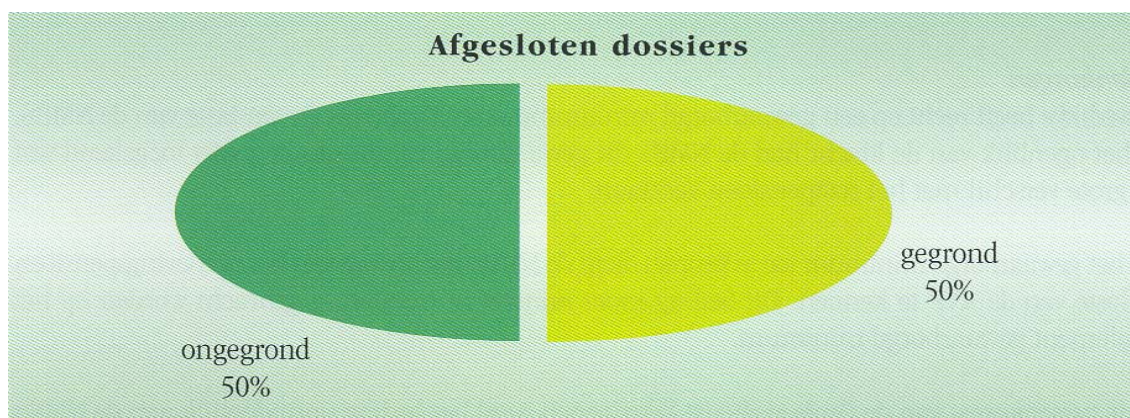
Er is blijkbaar gebrek aan informatie aan de gepensioneerden over de procedure van de schuldaflossing met beslag en betaling via de Rekenplichtige. De gepensioneerde die zelf bepaalde aflossingen doet moet duidelijk op de hoogte gebracht worden dat hij de Rekenplichtige hierover moet inlichten.

Ook hier zet de Ombudsdienst Pensioenen de bespreking van dit probleem verder met de CDVU en de Rekenplichtige.

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid, Belgacom, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen

Deze kleinere pensioendiensten fungeren tegelijkertijd als toekennings- en betalingsdienst.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Belgacom – Pensioenrechten van een gewezen werknemer

Dossier 63

De feiten

De klager is statutair personeelslid geweest van de RTT. Hij had verschillende keren Belgacom ondervraagd om te weten te komen of hij voor deze diensten recht had op een rustpensioen ten laste van Belgacom maar kreeg geen antwoord.

Conclusie

Na de tussenkomst van de Ombudsdienst heeft Belgacom aan de klager meegedeeld dat hij voor al zijn diensten een rustpensioen ten laste van Belgacom zou krijgen omdat hij meer dan vijf jaren dienst als statutair personeelslid telt bij de toenmalige RTT.

NMBS – Gewaarborgd minimumoverlevingspensioen – Gebrekkige communicatie tussen pensioendiensten

Dossier 192

De feiten

In dit dossier stelt betrokkene zich vragen bij het grote verschil tussen het bedrag van haar overlevingspensioen en het bedrag van het rustpensioen dat haar echtgenoot genoot. Zij beweert geen duidelijke uitleg te krijgen bij telefonisch contact met de bevoegde pensioendiensten.

De overleden echtgenoot had recht op een rustpensioen ten laste van de RVP en een rustpensioen ten laste van de NMBS.

Bedenkingen

De weduwe heeft recht op een gewaarborgd minimumoverlevingspensioen ten laste van de NMBS. Op het ogenblik van de klacht had de NMBS dit gewaarborgd minimum nog niet toegekend wat het grote verschil met het rustpensioen verklaart.

Om het gewaarborgd minimum toe te kennen dient de NMBS het bedrag van het overlevingspensioen ten laste van de RVP te kennen. Dit bedrag moet immers in mindering gebracht worden op het supplement gewaarborgd minimum.

Na de tussenkomst van de Ombudsdienst Pensioenen werd het bedrag onmiddellijk aan de NMBS meegedeeld. Deze laatste heeft het dossier inmiddels volledig afgehandeld en het verhoogde definitieve bedrag aan de betrokkene meegedeeld. De NMBS laat ons tevens weten dat de ontstane pensioenachterstallen zo vlug mogelijk zullen uitbetaald worden.

Conclusie

Dit dossier is slechts één voorbeeld van een situatie waarin een pensioendienst afhankelijk is van een andere pensioendienst om een definitieve pensioenbeslissing te kunnen nemen. Dergelijke situaties kunnen zich ook voordoen tussen bijvoorbeeld het RSVZ en de RVP, de AP en de RVP enz...

In dit concreet geval wordt aangetoond welke gevolgen een gebrekkige communicatie voor de gepensioneerde kan hebben. Het pensioenbedrag werd immers verhoogd van 349.965 BEF bruto per jaar naar 355.465 BEF bruto per jaar. De ontstane achterstallen bedroegen 6.764 BEF bruto.

Omdat het belang van een goede communicatie nauwelijks kan onderschat worden nodigt het College alle pensioendiensten uit om hun methode van informatieuitwisseling te onderzoeken en waar nodig te verbeteren.

Onvoorwaardelijk pensioen toegekend door een sociaal verzekeringsfonds

Dossier 246

De feiten

Betrokkene klaagt zich over het lage bedrag van zijn onvoorwaardelijk pensioen toegekend door Integrity en over de beperkte uitleg die hem door dit fonds werd verstrekt betreffende de berekening van deze rente.

Bedenkingen

De Ombudsdienst heeft Integrity verzocht om een gedetailleerde uitleg te verschaffen over de berekening van het onvoorwaardelijke pensioen van de klager. Het sociaal verzekeringsfonds bezorgde hem hetzelfde type-antwoord dat aan de klager verstuurd was.

Op een nieuwe vraag om een gedetailleerde uitleg en een herinnering een maand later heeft de Ombudsdienst nog steeds geen reactie gekregen.

Conclusie

Het College heeft er zich toe verbonden om het onderzoek van een klacht binnen een redelijke termijn af te ronden. Deze termijn mag niet in het gedrang gebracht worden door communicatieproblemen met de betrokken pensioendienst.

Met de grote pensioendiensten werd reeds een Protocolakkoord afgesloten waarin bindende termijnen van antwoord afgesproken werden. In de loop van het tweede werkingsjaar zal het College proberen soortgelijke akkoorden af te sluiten met de kleinere pensioendiensten. De mogelijkheid om een dwingende termijn van antwoord op te leggen kan dan gereserveerd worden voor uitzonderlijke gevallen en omstandigheden.